

ELŐFIZETÉS.

MELYEN ÉS VIDEKEN

Egy évre ... .. 96 kor.
Fél évre ... .. 48 kor.
Egy negyed évre 9 kor.
Egy óra ... .. 3 kor.

Nyiltéri közlemények
megállapodás szerint.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPLAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.

TELEFON-SZÁM: 367.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.

József főherceg-ut 22. sz.

TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1917.

Főszerkesztő:
Stauber József.

Szerda, október 24.

Hol vannak a hazafiak?

A képviselőház mai ülése jó figyelmeztetésül szolgál azoknak a politikai csoportoknak, amelyek minden áron kiakarják maguknak sajátítani a hazafiságot és a magyar haza szent szeretetét. A képviselőház mai ülésén ugyanis a munkapárti padsorokból olyan beszédek hangzottak el, amelyek az egész magyar nép forró helyeslésével találkoznak. Ráműtötték a szónokok arra a galád merényletre, amelyet május óta rendszeresen folytatnak ellenünk Ausztria egyes néptörzsei; súlyos szavakkal bélyegezték meg azokat a támadásokat, amelyeket az ausztriai szlávok fokozódó dühvel és határt nem ismerő merészséggel intéznek Magyarország felé. Május óta alig mulik el nap, hogy a csehek fogcsattogtatva ne követelnék Magyarországot egy részét. Eleinte Felső-Magyarország néhány tót vármegyéjére sandítottak, később pedig, amikor Ausztria császára nagylelkűen megkegyelmezett a cseh árulóknak, felszabadult minden vad ösztönük és most már éhes farkas módjára akarják elnyelni a gyönyörű, a kívánatos Magyarország legnagyobb részét.

Ezek a cseh honárulók, ezek a front mögötti gyávák, vakmerőségükben teljesen elvesztik ítélőképességüket. A háború elején — mint azt a magyar és az osztrák képviselőházban már számos alkalommal hallhattuk — egymásután adták meg magukat a cseh ezredek és tömegesen pártoltak át Oroszországhoz, ahol beállták cseh légiókat alkották, amelyek most ellenünk használják tőlünk elrabolt fegyvereinket. S ez a hitvány náció most Magyarországot felét szeretné önmagának megkaparítani — árulása jutalmául. A munkapárti képviselők hazafiasságtól áthatott szellemű beszédekben vázolták ezt a siralmas helyzetet és szónoklatuk végére, mint valami óriási felkiáltójel került ez a mondásuk: hol bujkál a magyar kormány, amikor Magyarország épsége ellen szisztematikusan elkövetett merényleteket kell megtorolni!

Valóban jogosan kérdezhett velünk együtt az egész magyar nemzet: hol késnek azok a honmentő daliák, akik még félesztendővel ezelőtt vértől csöpögő parlamenti kirohanásokban kérték számon a Tisza kormánytól, hogy miért tűri a meghódított Szerbiában az osztrák befolyás tultengését, s miért engedi a cseh túzértséget a magyar katonák kárára garázdálkodni? Még alig hat hónappal ezelőtt csaknem összeomlott a magyar parlament márványpalotája azoktól a dörgő hazafias szólamoktól, amelyek Tisza István felé röpködtek azért, mert néhány magyarellenesen gondolkodó tiszt állítólag üldözte az Alföldnek a hadseregben harcoló

fiat. Most ugyan merre bolyonganak, hol szenderegnek ezek a haragos hazafiak? Az ország megfelel eme kérdésekre. Azok, akik még nemrégben annyira fájlalták a magyar katonák szenvedéseit, ma miniszteri és államtitkári pozíciókból hangtalanul türik a cseheknek Magyarország szentséges földje felé való sakáli üvöltését. A hatalom talán teljesen átfőrmálja a lelkeket? A függetlenségi pártokból alakult kormány uralma alatt Ausztriában tomboló ellenségeink soha sem képzelt vakmerőséggel mernek támadni ellenünk. Talán azért történik ez, mert érzik a nálunk végbement rendszerváltozásnak szomorú következményeit, amelyek különösen abban nyilvánulnak, hogy kijelöl gyön-

gék vagyunk. Tisza István kormányzásának ideje alatt az osztrákok sóvárogva emlegették: vajha a monarchia-súlypontj Magyarországól ismét áthelyeződne osztrák földre. A sokat támadott munkapárti uralom idejében a csehek nem mertek ilyen vakmerően fellépni azzal a néppel szemben, amelynek önfeláldozása hártotta el a Monarchiáról a legnagyobb katasztrófát. Most felszabadult odaát minden durva ösztön, mert tudják, hogy nincs aki kellő eréllyel visszatudná tartani sértő előretörésüket. Tisza István a román fronton van, az itthonmaradt hősök pedig nem a csehek ellen, hanem a miniszteri, az államtitkári és a főispáni állások elnyeréséért kezdenek offenzívát.

Visszaveri a munkapárt

a cseh perfidiát.

A miniszterelnök az osztrák támadásokról. — A képviselőház ülése.

Saját tudósítók telefonjelentése.

A felhatalmazási javaslat tárgyalásának mai napja iránt meglehetősen nagy érdeklődés mutatkozott. A képviselők már az ülés előtt nagy számmal gyűltek össze. Az első között jelent meg Wekerle Sándor miniszterelnök, aki előbb Szász Károly elnökkel, majd híveivel beszélgetett. Korán megjelent a Házban Tisza István gróf is, akinek feltűnő jó színén megélt a fronton töltött hetek friss levegője.

Az ülés folyamán megjelent a főrendek karzatán Hunyady József gróf őrnagy, a király szárnysegéde, aki nagy érdeklődéssel hallgatta különösen Vadász Lipótnak az osztrák politikai áramlatokról tartott fejtegetéseit.

Szász Károly elnök fél tizenegy órakor nyitotta meg az ülést. Bejelentette, hogy az igazságügyminiszter az indemnitás tárgyalásánál a tárcáját illető felvilágosítások megadásával Beck Lajost, az újonnan kinevezett államtitkárt bizta meg. A beérkezett iratok bejelentése után az elnök közölte, hogy Holló Lajos ismét bejelentette szombatn elmaradt interpellációját, a melyre este 8 órakor, a napirend letárgyalása után kerül a sor.

Az indemnitáshoz elsőnek Haller István néppárti képviselő szólalt fel. Ebben a Házban — ugymond — a mai körülmények között a szociális és gazdasági feladatokról szabad beszélni, mert ez érdekli a nemzetet, de személyes kérdésekre a nemzet nem kíváncsi. A nemzet unja azt a politikát, amely személyekhez kapcsolódik...

Felkiáltások a munkapárttól: Ugy van! Ugy van! (Derültség)

Vadász Lipót a csehek ellen.

Vadász Lipót volt államtitkár szólalt fel ezután. Az egész munkapárt betódult a terembe a beszéd meghallgatására.

A miniszterelnök — ugymond — súlyos viszonyok között vállalta óriási feladatát. Nagy áldozatot hozott, mert nem a saját programja alapján lépett egy olyan kabinet élére, amelynek tagjait nem is ő válogatta össze. A miniszterelnök ugyszólván splendid isolationban van. (Derültség a munkapárton.) Még azt is elveszi, hogy nincs pártja. A nemzet elvárja, hogy a miniszterelnöknek igazán kiváló kvalitásai a gyakorlati életben is mutatkozni fognak.

Szóvá teszi az utóbb időben Ausztriában ellenünk irányult támadásokat. Nem imputálhatjuk ezeket egyes pártoknak s azt hiszi, hogy e támadásoknak nem is az élelmi viszonyok az oka. Május harmincadika óta a monarchia államai között kitört a harc. És ez nem egyesek harca, hanem az osztrák pártoknak jól szervezett harca. A mikor az osztrák reichsrat három év után összeült, már az első alkalommal a csehek, románok és délszlávok koncentrált támadást intéztek Magyarországot ellen. Szervezetten, összehangolva. A gyűlöletnek valóságos szimfóniája volt ez, amelyben egyik hangszer a másik után, az egyik párt a másik után szólalt fel ellenünk.

A mai lapok szerint az ifju-csehek pártgyűlést tartottak, amelyen kifejtették politikai programjukat, hogy a cseh nemzeti állam önállóságát óhajtják kivinni a történelmi haza területén. Mi ez? Ma már három magyar vármegyéről van szó, mint néhány hónappal ezelőtt, hiszen a *Narodi Listi* már az

egész cseh térképet özli, amely magában foglalja Magyarországot a Tisza vidékéig.

Mi ellenünk irányul ma minden nemzetiségű ideál. Ellenünk irányul a szerb, a román és a cseh eszme. Ausztriában egy hang sem hallatszott el az ellenünk irányuló támadásokkal szemben. Ausztriában ma nyílt lázadás folyik a magyar államiság egysége ellen. Olyan akcentusok ezek, amelyek ellen a képviselőháznak tiltakoznia kell.

Erdély Sándor: Stürgkh alatt ez nem történhetett meg!

Vadász Lipót: A magyar nemzet fel van háborodva és mit fognak mondani népfelkelőink, ha Narodni Listi térképe a kezükbe kerül?

A legutolsó magyar pparasztgazda is érzi, hogy épp úgy védi a fronton a maga házáat, mint mikor a megáradt Tisza partjára megy ki, hogy gátat emeljen a folyó hullámai ellen. Ne álljanak elő tehát olyan térképpel, mint a Narodni Listi.

Nem tudom, kik ma a monarchia tanítómesterei, de ha így tamitják a monarchia népét a hűségre, annak nagyon keserves következményei lesznek. (Helyeslés.) Ne mondják, hogy ez örület. Ennek az örületnek van multja, rettenetes jelene van. (Ugy van! Ugy van! a Ház minden oldalán.) és ez az örületes rendszer azt akarja, hogy jövője is legyen. Ez a rendszer több százados, régi sebeket fakaszt fel. Hát nincs már szükség Magyarországra a monarchiában?

Nagyon fájdalmas, hogy ezekkel az üzemekkel szemben nincs szavuk a mi osztrák-német testvéreinknek. A természetes állapot az, hogy Ausztriában a német, Magyarországon a magyar elem legyen az uralkodó. Az osztrák-németek hol centralisztikus göggel, hol kedélyesen, hol fölényel kezelték ezt a kérdést.

A legkívánatosabb lett volna, ha ezekben a mozgalmakban az osztrák-németek saját érdekükben a velünk ellenséges áramlatokkal szemben lépnek fel. De ez nem történt meg és ezzel elvesztettük annak tudatát, hogy ebben a háboruban nyilatkozott meg tulajdonképpen először a 67 igazi érzelmi egysége.

— Mindabból, amit mondtam — folytatta Vadász Lipót — két következtetést kell levonni. Az egyik az, hogy a front, amely szembe találja magát az ententtel, háta mögött pedig ott érzi a cseh brigádokat, tovább fog egységesen harcolni és küzdelmének erejét nem csökkenteni. A másik következtetés szintén a cseheknek szól. Mi megmondhatjuk csehi társainknak, hogy a mi életünkben mindenki különböző képen cseleksedik és különbözőképpen érvényesül. De ha országunkat kell megvédeni, nincs közöttünk sem különbség, sem akadály, sem harc. Mi senkire sem számíthatunk, csak magunkra. Megszoritjuk a kardot és a detső ellenség ellen is harcolunk. A miniszterelnök ur nyugodt lehet abban, hogy

ha a magyar nemzet területi integritásáról van szó, akkor a magyar nemzetet és a magyar képviselőházat egység és támaszként találja háta mögött. (Általános taps és helyeslés.)

Foglalkozik ezután Vadász a miniszterelnök bemutatkozó beszédével. Azt mondja hogy a fontos kérdéseket most lehetőleg el kell halasztani a háború utánra, és a választójog csak arra szolgálhat, hogy a demokratizmust győzelemre lehessen vinni. Nem ismeri az új vá-

lasztójogi javaslatot, csak hallomásból tudja, hogy három és fél millió lesz a választók száma, esetleg még több. Van-e valaki, aki megtudja mondani, hogy milyen lesz az új parlament, amely az új választójog alapján összeül, hogy milyen lesz a törvényhozás és milyen emberek fognak benne helyet foglalni? Nem igaz, hogy a statisztika olyan fontos dolog a választójognál. Mi azt sem tudjuk, hogy milyen lesz a választó közönség a háború után. Az új választójog alapján összeülő parlament minden létező pártot fel fog tüntetni. Az ország be fogja küldeni a nemzetiségeket, akik egységesen fognak felmaszírozni ellenünk. Igen alapos megfontolással — mondotta — arra a megállapításra jutottam, hogy a háború után összeülő parlament nem lesz demokratikus. Kéri a kormányt, hogy a mi a demokrácia szempontjából szükséges, azt most csinálja meg.

Hisz nem lehet másról szó, mint Tisza István gróf szellemének továbbépítéséről.

Semmi okát sem látja annak, hogy a kormány ebben a parlamentben ne érvényesítse demokratikus elveit, például elsősorban a földreform terveit. A képviselői választójoggal együtt emlegetik most már a törvényhatósági választójog reformját is. Ennek természetes következménye lesz, hogy lesznek nemzetiségi vármegyék, ahol mutatóban sem lesz magyar tisztviselő, már pedig nem hiszi, hogy akadna magyar képviselő, aki ezt szívesen látná, aki ebbe beleegyezne. Ez ellen a kikerekítés sem használna, mert ugyan hiába akarnák kikerekíteni Hunyadmegyét, a magyarság alul fog maradni. A tömegpszichológia szerint nem az győz, aki a legokosabban beszél, hanem aki a leghangosabban beszél. A vége pedig az lesz, hogy azok a magyarok, akik nemzetiségi vármegyékben hódítottak, lemaradnak. Azok a nemzetiségiek pedig, akik higgadtak voltak, elnémult haragoknak tetszettek, de mégis megszólaltak, ha a templomban a magyarságért imádkoztak. Kéri, hogy szüntessék meg a vármegyei tisztviselők választását, hiszen ez úgy sem volt választás. Ez a választás nem használt sem a tisztviselőknek, sem a vármegyéknek, sem pedig az országnak. Ha képviselőház meg tudja csinálni a választójog reformját, csinálja meg a közigazgatás reformját is. Ha az utolsó ágyú is elnémul és elhangzik az utolsó trombita, ez akkor csak a háború vége lesz, de nem lesz még a béke. Bennünket ebben az egész nagy konglomeratumban csak az érdekel,

mi lesz a szegény Magyarországgal?

Ne várjunk segítséget senkitől. Ki fogja a békekötésnél a magyar nemzet igaz vágyait érvényesíteni a zöld asztalnál? Ha most elpusztulunk, ez nem egyszerű halál, hanem ez egy rángatózó, a maga hibájából lerombolt testnek lesz a pusztulása. Ebben az országban mindenkinek csak úgy lehet élni, ha magyar. Nekünk annyi a sánszunk a világ versenyében, mint amennyi az erőnk. (Nagy taps és helyeslés mindenfelől és szónokot számosan üdvözlők)

Rövid szünet után

Wekerle Sándor miniszterelnök szólal fel.

— Rövid idő — mondta — két három hét választ csak el a választójogi javaslat beterjesztésétől, ezért nem szól róla es nem a közigazgatás reformjáról sem. A választójog megalkotásával missziókat nem fejeztük még be. Az akkor ismertetendő részletes program alapján nem lesz akadály annak, hogy a szükséges közigazgatási reform mi-

előbb megvalósíttassék. Attér ezután azokra a kalandos tervekre, amelyekkel Ausztriában most már szervezeten támadnak bennünket. Nem lehet feladatunk, hogy visszakibáljunk, odát jól tudják, hogy minden olyan törekvés, amely állami létünk és területi integritásunk ellen irányul pártkülönbség nélkül szemben találja magát Magyarországgal. Az egyéni felelősség szükségérzete mindnyájunkban megvan. Amikor állásomat elfoglaltam, bizonyos biztosítékokat igyekeztem szerezni e törekvésekkel szemben.

Erre nemcsak legfelsőbb helyen nyertem biztosítékot, hogy ott ilyen törekvések támogatást nem találnak, hanem az osztrák kormánytól is.

A reform természetesen csakis a meglévő tartományok keretein belül történhetik. Meg kell kívánnunk Ausztriától, hogy büntető törvénykönyvét egészítse ki állami integritásunk védelmére. Ebben az ügyben az igazságügyminiszter már ártirt, érdemleges választ azonban még nem kaptunk, de a tárgyalások meg fognak történni. A monarchiát szét darabolni nem engedjük. Mi ketőt követelünk: először, hogy sem a monarchia, sem a magyarság integritása ellen ne izgathassanak és követelmünk kell, hogy ellenségeink szekerét ebben az országban, ebben a monarchiában senki se tolja. Ezt követelmünk kell odakint, de meg kell tartanunk idebent is. Sok minden érdekből is meg kell kívánni, hogy hasonló törekvések a cenzura útján megakadályoztassanak, hogy ide be ne hurcoltassanak. Állami törekvésünk mindig oda irányult, hogy az osztrák németiséggel harmoniában legyünk, sajnálom, hogy ezt megzavarják egyes jelenségek, főleg az élelmezési kérdések kapcsán. Nálunk az élelmickek semmivel sem olcsóbbak, mint Ausztriában, ennek részletes kimutatását a sajtó útján fogjuk közzétenni. Az ipari cikkek maximalálásának kérdésében az osztrák kormány előtt a legközelebbi tárgyalásoknál érvényt fogunk szerezni a magyar kormány álláspontjának. (Zajos eljenzés és taps a Ház minden oldalán.)

(A miniszterelnök beszéde után Tisza István Wekerlehez lépett és hosszasan beszélgettek egymással.)

Gieswein Sándor dr. rövid beszéde után az elnök két órától négy óráig felfüggeszti az ülést.

A Ház délutáni ülését Szász Károly elnök délután fél öt óra tájban nyitja meg.

Teleszky János az első szónok. Nem kíván ezuttal a kormány intézkedéseinek bírálatába bocsátkozni, csak azokról az intézkedésekről akar szólni, amelyeket a gazdasági életben a háború vetett fel, ezeknek a közvéleményben megérlelésre van szükségük. A háború éve alatt az emberiség többet élt, mert többet szenvedett, mint máskor évtizedek alatt, tehát nem kezdhetjük ott, ahol abbahagytuk.

uj eszméknek és új szempontoknak kell érvényesülniök.

Az a nézete, hogy a háború után a tőke szerepe nagy vonásokban ugyanaz lesz, mint a háború előtt. Olyan atmoszférát kell tehát teremteni, amely minél több idegen tőke beözönlését teszi lehetővé. Hivatkozik arra, hogy az osztrák magyar monarchiában levő idegen állambeli értékpapírok egy milliárdot képviselnek, míg a mi külföldön elhelyezett értékpapiraink menny-

nyisége *tíz milliárd*. Ezután párhuzamot von Anglia és Magyarország tőkegazdaságai között és arra kér mindenkit, hogy

a tőkeellenes hángulatkeletést hagyja abba.

Ezután a tőzsdei állapotokról beszél. A tőzsdei állapot oka a bankjegy forgalom növekedése, a pénzfeszültség enyhülése és a nagymérvű drágulás, amely a tőzsdei értékekre is kihat. A közönség csalódik, ha azt hiszi, hogy a részvény jobb és biztosabb elhelyezés, mint a hadikölcsön, mert a hadikölcsön mindenkor a legjövédelmesebb, legokosabb és legbiztosabb befektetés marad. Beszélte ezután a kartellekről, kívánja, hogy azoknak a rendesnél nagyobb jövédelmekre az állam tegye rá a kezét. Kivételnek tartja a biztosítás állami monopoliáját.

Ezután Esterházy Mihály gróf beszélt a kormány birtokpolitikai reformjáról. Vácolja az e téren tenni valókat. A Ház ülése ezzel ért véget. Az elmaradt interpellációkról lapunk más helyén írunk.

Mikor a vasutas megbetegszik.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

A Szamosvölgyi vasut igazgatósága azt állította Pap Géza nevű hivatalnokáról, hogy az a hadi védelem érdekében teljesítendő hivatali kötelességének teljesítését megtagadta. A hivatalnok az igazgatóság beállítására szerint a dési vasuti állomásról történt kirendelését önkényesen visszautasította és szolgálati alkalmatlanságát otthagya. Budapestre utazott, onnan pedig csak a felettes üzletvezetőség rendelkezésére tért vissza.

Igy szól a vád és az ügyészség a vasutast a feljelentés adatainak alapján kötelességzegéssel meg is vádolta.

A vád ellen a tisztviselő Döcsen megtartott tárgyaláson személyesen védekezett és ez a védbeszéde a legsúlyosabb vád volt a Szamosvölgyi vasut ellen. Előadta, hogy már hosszabb ideje súlyos beteg. Betegségét a vasuti pályatorvossal megvizsgáltatta. Az orvos kijelentette, hogy betegségének megállítására nem áll megfelelő műszer rendelkezésére és hogy betegségét sikeresen csak Budapesten gyógykezelheteti. A vádlott gyógykezelését végeztetve rövid szabadságot kért s mikor ezt a kérését megtagadták, írásban ismételte meg. Szabadság helyett kirendelték Óradnára, ahol szenvedései annyira fokozódtak, hogy szolgálatát már nem tudta tovább teljesíteni. Elhatározta ezért, hogy a távozási engedély megadása nélkül is Budapestre utazik. De hogy kellemetlensége ebből ne támadjon, távozási szándékát táviratilag bejelentette az igazgatóságnak. Az igazgatóság ugyan távozását táviratilag betiltotta, de ő erről a rendelkezésről hivatalosan nem szerzett tudomást.

A bíróság a tanúk vallomásából arról győződött meg, hogy a vádlott teljesen jogosan járt el és ezért a vád alól felmentette. A felmentő ítélet indokolása megállapította, hogy a vádlottnak a szolgálati szabályzat értelmében joga volt gyógykezelését magánaton eszközölni s nem ő, hanem az igazgatóság járt el jogtalanul, amikor a szolgálati úton, többször kért távozási engedély kiadását megtagadta. A részint éjjeli, részint nappali szolgálat következtében elgyöngült szervezete vádlott — állapítja meg az indokolás, — mint intelligens ember, tisztában volt betegségének következményeivel, méltán keseredhetett el felebbvaló hatóságának

eljárása miatt s nem várhatta be, hogy szervezetének végegyengülése következtében szolgálat közben összeessék.

A dési törvényszéknek ezt a humánus és az emberies gondolkodás szép példáját szolgáló ítéletét a kolozsvári ítélet is elfogadta s kimondotta, hogy a vádlott ezért a cselekedetért legfeljebb csak fegyelmi úton vonható felelősségre.

Nincs jelenteni való.

Budapest, október 23. (Hivatalos.)

Olasz harter:

A Monte san Gabriele északi lejtőin kézigranátharcban meghiusult két gyengébb ellenséges támadás. A többi harteréről nem jelenthetünk nagyobb harci tevékenységet. **A vezérkar főnöke.** (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Sikeres harci nap Flandriában.

Berlin, október 23. (Hivatalos.) A nagy főhadiszállás jelenti:

Nyugati harter:

Rupprecht bajor trónörökös hadseregportja:

Flandriában a tegnap reggel Draaibank és Pölkapelle között kifejlődött harcok estig tartottak. A francia-angol támadások célpontjai, a kezünkre jutott parancsok szerint, két-két és fél kilométernyire fekdtek legelső vonalaink mögött. Az ellenség, amely kezdetben csak a Houthouster-erőt déli szélén nyomult mélyebben védelmi zónánkba, ellen-támadásokkal visszavetettük. Az ellenség új erősítései a csekély, legfeljebb háromszáz méter mély és egyezerkétszáz méter széles területnyereségét nem tudta kibővíteni. Ideoda hullámozó harcban Pölkapellenél délelőtt és este újra meginduló erős angol támadásokkal szemben megtartottuk, illetve visszacsereztük elől fekvő tötesérvonalainkat. A támadási terület más helyein egy ellenséges roham teljesen meghiusult. Szilárdan tagozott támadások irányultak a Gheluveltől kétoldalt elterülő arcvonalszakasz ellen.

Itt védőtűzünk törte meg az angol lökés erejét, amely sehol sem jutott akadályainkig. A harterületeire összpontosított tűzünkben úgy a franciák, mint az angolok súlyos véres veszteséget szenvedtek és foglyokat hagytak kezünkön. A tegnapi flandriai csatanap teljes sikert hozott számunkra.

A német trónörökös hadseregportja:

Soissonstól északkeletre a tüzer-ségi csata délben teljes erővel újból megkezdődött minekutána reggel ködös időben, csekély tüztvékenység mellett csak lederítő előretöréseket intéztek a franciák. Este az Ailletelapály és Braye közötti területen minden kaliberhez tartozó lözerkészlet harcbevetése folytan a tűz hatalmas hevességre emelkedett. A sötétség beálltával az ellenséges tűz alábbhagyott, hogy azután éjtől kezdve tulnyomóan pergőtűzzé fokozódott. Virradatkor erős

francia támadásokkal megkezdődött a gyalogsági csata. A Maas keleti partján keletiriz századok és egy rohamzászlóalj részei erőteljes tüzelőkészítés után Beaumonttól délnyugatra rohammal elfoglalták a háromszázhuszonhatos magaslatot. Több mint egy-száz foglyot szállítottunk be.

Keleti harter:

A rigai tengeröbölben fekvő szigetek ellen indított hadműveletek teljes szákmánya huszezer egy százharminc foglyot, több mint száz ágyú, köztük negyvenhat nehéz hajóágyú, néhány revolverágyú, százötven géppuska és aknavető, több mint egyezerkétszáz jármű, körülbelül kétezer ló, harminc autó, tíz repülőgép, három ezredpénztár háromszázötvenötezer rubelnyi tartalommal, nagy élelmiszer és hadiszerkészletek. A Keleti tenger és a Fekete tenger között sehol sem került nagyobb harci cselekményekre sor.

Macedóniai harter:

A harci tevékenység délelőtt esős időjárás folytán általában alábbhagyott. Este Monastirnál, a Cserna hajlásban és a Vardar nyugati partjától a Doiran tóig ismét nagy hevességre emelkedett. **Ludendorff**, első főszállás-mester. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Elmaradt interpellációk.

(Udvariasság Cernin Ottokárral szemben.)

— Sajtó tudósítók telefonjelentése. —

A képviselőház mai ülésének vezére sürgős interpelláció volt jelezve. Holló Lajos a mai ülésen volt elmondandó külügyi helyzetről szóló sürgős interpellációját, amelyet szombaton Wekerle kérésére halasztott el. Holló már tegnap kért Szász Károly elnöktől sürgős interpelláció elmondására engedélyt, ő ezt meg is adta neki. Holló interpellációjában Czernin budapesti beszédével, Németországnak a pápa jegyzékére adott válaszával és Kühlmann német külügyi államtitkár nyilatkozatával és e nyilatkozatnak főleg az elzász-lotharinziai kérdésre vonatkozó fejezetéivel akart foglalkozni. Holló azt akarta kérdezni, hogy az utóbbi heteknek ezek a nagy eseményei mennyiben segítettek elő és mennyiben akadályozták a közös békealap megteremtését? A megállapodás szerint Wekerle nyomban válaszolandó volt Hollónak.

Az interpelláció elmaradt, minthogy nem hangzik el honap Károlyi Mihály gróf interpellációja sem. Károlyi aki, mint az Aradi Közlöny ma megírta, vasárnap beszélgetett Kühlmann német külügyi államtitkárrel és vele szemben sem titkolta álláspontját.

Károlyi ma így nyilatkozott:

— Közöltem Kühlmannal, hogy interpellációt jegyzek be a külpolitikai helyzet kérdésében és pedig azért, hogy elsősorban az ő beszédével foglalkozzak. Felvettem azt a kérdést, nem lehetne-e Elzász-Lotharinzia kérdését megoldani úgy, hogy abból vagy legalább egyrészből titkzó államot alakítanának Francia és Németország között. Kühlmann ugyan erre megelégtmondván: „Hogyan lehet ilyet képzelni? A német nép nem egyeznék bele soha!” Erre az volt a válaszom, hogy a németek nekünk az olasz

háboru kitörése előtt tanácsolták. adjuk Trentot az olaszoknak...

Az interpelláció elmarad, mert Czernin gróf táviratozott Károlynak, hogy szombaton Budapestre érkezik és külpolitikai kérdésekről óhajt veie tárgyalni. Mindkét képviselő a külügyminiszter iránti udvariasságból halasztotta el beszédét.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Színházi heti műsor.

Szerdán: **A dada**, másodsor.

Csütörtökön: **Márványmenyasszony**, újdonság először.

Pénteken: **Márványmenyasszony**.

Szombaton d. u. 3 és fél órákor: ifjúság és népies előadás: **Lavotta szereime**.

Este 7 és fél órákor rendez. helyárrakkal: **Márványmenyasszony**.

A dada.

Sziomü 3 felvonásban. Irta: Bródi Sándor.

Ezt a „pesti erkölcsrajz”-ot első előadása alkalmával is csak Varsányi Irén csodálatos művészete tudta hosszabb ideig műsoron tartani. Ennek a darabnak valótlán a realizmusa és hazug a romantikája. Levegőjében nem emberek élnek, hanem megszemélyesített elmékedések és elképzelések: egy tagadhatatlanul nagy erejű és kivételes tehetségű írónak a szeretői ideái. Bródi megrögzött naturalistának akart a darabban bemutatkozni s a végén kisért, hogy a leglágyabb szívű romantikus. Ami még nem volna baj, de az már emihenter kellemetlen, hogy mindig olyankor olvad fel cukrozott romantikában, amikor a színpadi cselekmény realisan kiélezett helyzetek után sávarog és megfordítva. A darab kétségtelen érdeme színpadi díkezőja, mely magas irodalmi művet mutat s egy két drámailag is elfogadható jelenete, melyekben a költő szíve szólal meg.

De arra a kérdésre, hogy miért elevenítették fel ezt a darabot: nem tudunk válaszolni. Ez a színpadi mű ma már a legélesebb anakronizmus, melynek tendenciáján átázolt az idő. Ez a dramatizált napihir érdekes lehetett a maga ferde szociológiájával, midőn kiuzsorázott párti volt a cselédleány s rendőrlóvak taposták le a tüntető szociálistákat,..... de most?..... a dada tragédiája alig más, mint egy undorító kis házi perpatvar fotografiája.

Az előadás folyamán az bizonyosodott be, hogy az aradi színház tagjai között kevés van, aki a paraszti milieube bele tud illeszkedni. Harmath Józsa egyénisége sokkal szubtilisabb és finomabb, semhogy ebben a szerepben tökéletes lehetett volna. Azok a jelenetek, amelyekben a szíve melege előmölhetett, ma is méltóak voltak az ő kiforrott és nemes művészetéhez, de sokkal törékenyebbnek rajzolta meg a kis paraszt dadát, semhogy alakját valószínűvé tette volna előttünk. Kieffer Lujza egy kis leány alakját rajzolta el: nem érezte meg, hogy az író vele szatirát mondhat. Bánházy Teréz népszínművet játszott s öltözködésében sem volt stilszerű. Rózsányi Ilonka kissé élesen karikírozta a szeretőt tartó pesti asszony alakját s tulhangosan s tulélenken beszélt. Várnai kapzsi parasztjában volt talán még a legtöbb igazság s Barics alakításában a legtöbb melegség. Kertész léha ficsurja minden karakterisztikus vonást nélkülözött; tulságosan egyéni volt, nem igazi színészi munka. Forgács Sándornak volt egy két igaz hangja, de a dada-val való jelenete nem sikerült. Győző alakítása méltó volt az ő talentumához, de itt meg az volt a baj, hogy az egész alak kiesett a darab-

ból, miután laza szálakkal kötötte a színpadhoz az író. A rendezést sem mondhatjuk sikerültnek, különösen a harmadik felvonás éjjeli menedékhelyén nem éreztük e helynek megdöbbentő voltát, honnan — a de profundisból a halálba vágyik az üldözött, vihartépett kis cseléd...

Z. A.

* **Betiltott magyar színmű.** Budapestről telefonálja tudósítónk: Bródy Sándor „Szerető” című darabját, amelyben egy herceg és egy szegény iparos leányának szerelmét dolgozta fel, a cenzura betiltotta. A Magyar Színház tüzte ki műsorára a színművet, amelynek bemutatója néhány nap múlva lett volna. A fő nőszerepet Fedák Sarinak írta a szerző.

* **Színházi iroda hírel.** (A Márványmenyasszony bemutató előadása csütörtökön.) A zárda harangjairól szóló ábránd annak idején a legveszedelmesebb vetélytársa volt a szűz imájának. Ahol zongora és kisleány volt, e kettő azért találkozott, hogy föleselüljön a dal a zárda harangjáról, néha-néha váltakozva a szűz andalító, imájával. És a zárda harangjának motívuma az, amelylyel a Márványmenyasszony partitúrája. Strausz Oszkár legújabb műve kezdődik. A zárda harangjának csilingelése belevegyül a cipellőkről szóló pajkos dal kippkopp refrénjébe. Ezzel azután meghalljuk a Strausz-melódik egyik legtipikusabb példáját, meg van a jó hangulat, amely az egész darabon végig vonul. Dunn Péter és Niobe szobrának történetét egy régibb alakjából ismerjük. Most azonban hála a kitűnő Blumenthal Oszkárnak és még inkább Heltai Jenő páratlan fordító és humorizáló készségének jóvoltából, operett librettó formájában találkozunk velük. A hallgatóság kacagó ábrázattal figyeli, mint ijeszt rá a megelevenedett szobor a biztosítási agensre. Mint okoz újabb és újabb felfordulásokat a háznál. Dunn Péter hároméves éves multu nőt modern ruhába bujtatva aztán a várva-várt, de még meg nem jelent új nevelő kisasszony gyanánt szerepelteti, türi feleségének, sógorújenek feltökénykedését s végül menekülni igyekszik amíg aztán kiténik, hogy minden csak álom volt. Ez a vázlata a Márványmenyasszony nagy sikert aratott operettnek, melynek bemutatójára nagy gondal készül a személyzet. A címszerepet Horváth Mici játsza, Dunn Pétert Győző, a többi szerepek is elsőrendű kezekben vannak.

* **Foerstel Gertrud hangversenye.** Rég nem volt részünk olyan tiszta művészi élvezetben, mint ma este, amikor az osztrák csalogány üde hangjának csengése töltötte be a kultúrpalota nagytermét. Foerstel Gertrud és Reis Klára ma esti hangversenyét a nagy vonatkozás miatt egy órával később nyitották meg, de a tekintélyes számú publikum türellemmel várt, mert tudta, hogy a várakozásért dus kárpótlásban lesz része. Foerstel Gertrud már régen jelent meg az európai művészet égboltján, de ma is vakító fényel rágyog ez a brillians tündöklési csillag. Ma esti koncertjének nem tul gazdag programjából különösen kiemelkedik Mozart „Figaró lakadalmá”-nak Süssanne dala, Mahler „Ich ging mit Lust”, Brahms „Két cigánydal”, s végül Strauss János „Tavaszi hangok” című műve. A közönség minden szám után percekig ünnepelte a művésznőt, akit Reis Klára kísért zongorán azzal a tökélyvel, amely méltó volt Foerstel Gertrud csodás hangjához. Reis kisasszony önálló számmal is szerepelt (egy Straus dalt interpretált) nagyszerű technikával és mély átérzéssel.

* Barrison Gertrud és Neufeld Grete.

A Növédelmi Hivatalnak sikerült két világhírű művészt egy estén az aradi közönségnek bemutatni. Barrison Gertrudról Peter Altenberg a nagy író a Berliner Tageblattban ezt írja: Barrison táncának két forrása van: a kultura és az intelligencia. Ahogy beszél, áll, ül, hallgat és nevet, egyazon módon táncol. Táncában kulturát lát az ember és tanul tőle... Neufeld Grete neve is ismerős azok előtt, akik Weil Magda pályáját figyelemmel kísérték. Weil Magda vele lépett fel Bécsben és az ő koncertjén aratott a mult évben nagy sikert Foerstel Gertrud is, amidőn Neufeld Grete zongoraművésznőt ünnepelte a császárvaros közönsége. A november 3-iki koncertre jegyek Seherhag H. és fia cégnél 10 és 1 korona árban válthatók.

Közelebb a békéhez.

— Saját tudósítónk telefonjelentése. —

Amsterdam. A londoni Alberthallban Lloyd George miniszterelnök nagy beszéddel megnyitotta az egész államra szóló takarékosági akciót. Kifejtette, hogy a háboru költségei rengeteg terhet jelentenek. Ma is nehéz a terhel, de holnap még nehezebb lesz. Az idő a mi barátunk — mondotta. Oroszország ujjaéledt és mindenre készen áll. Legyetek takarékosak. Vágyakozó szemmel kémlelem a láthatárt, de még nem látok sehol sem olyan feltételt, amely a tartós béke útjához vezet.

Berlin. A miniszteriumhoz közel álló körök az orosz katona és munkástanácsnak békejavaslatában jelentős közeledést látnak a központi hatalmak ismert álláspontja felé. Az orosz nép világosan magáévá tette az annexió és kárpótlás nélküli béke követelését és most már csak rajta áll, hogy álláspontjának Parisban, Londonban és Rómában is érvényt szerezzen. Nagyon valószínű, hogy Oroszországnak ez az állásfoglalása még nem jelenti a békét, de mindenesetre nagy lépéssel visz közelebb a békéhez.

Berlin. Római lapok jelentése szerint a kamara katolikus csoportja felszólítja a kormányt, hogy erőlyesen járjon közbe a négyes-szövetségnél a pápa jegyzékére adandó válasz és a békétárgyalások megkezdése érdekében. Természetesen csak olyan békéről lehet szó, amely Olaszország nemzeti igényeit kielégíti és a népek önrendelkezési jogát biztosítja.

LEGUJABB.

Erkezett éjjel 2 órákor

Internálják a svédek az orosz flottát.

Budapesti. Az orosz vezérkar jelenti: A finn öböl bejáratánál német tengeralattjárókat fedeztünk fel. Nagy ellenséges haderőket vontak össze. E hó 21-én délelőtt tíz órákor német torpedónaszádok lötték csapatainkat, amelyek a partot őrizték és a Verder félszigetén. Moon szigettől keletre megkezdtek a partraszállást. Egyidejűleg a Matrali öböl bejáratánál, Verder félszigettől tizenkét versztyvire északra, lövedékekkel megrakott dereglyéket vetünk észre, amelyek a parthoz közeledtek. Két század kyalogos, akiket a Verderen partra tettek, elhúzó őrségeket és megszállta a félsziget nyugati részét.

Berlin. A Wolff-ügynökség jelenti este: A Houtoulsti erdőben az ellenséget ma dérem teljesen visszavetettük a tegnapi elfoglalt területekről. Soissonstól északra a Chemin des Dames északi lejtőjén, a Laomba vezető út mindkét oldalán elkeseredetten folyik a harc. A franciák itt Chavigneig hatoltak előre. Filaintól délre erős támadások meghusultak. Keleten nem történt jelentős esemény.

Stockholm. A chikagói Tribuna tudósítója jelenti innen lapjának: Az orosz flotta elhatározta, hogy a bekerítés veszedelme elől a Botni tengerből svéd oldalára menekül, mert valószínűnek tartják, hogy a háboru idején itt internálni fogják őket. Svédországban azonban valószínűleg csak a hajókat tartanák vissza, mert Svédország is zavarokkal küzd az élelmezés terén.

Választójogot kapnak a négy polgári iskolát végzett nők.

— A belügyminiszter rendelete Aradra. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Ugron Gábor belügyminisztertől fogva a városhoz a következő rendelet érkezett:

Polgármester ur!

A választójogi törvény előkészítése érdekében szükséges többek között annak megállapítása is, hogy a törvényhatósági és községi hatóságoknál és intézeteknél hány 24. életévet betöltött és a polgári iskola 4. osztályát elvégzett, vagy ezzel egyenlő értékű más iskolai képzettséggel rendelkező nő van alkalmazásban.

Felhívom ennél fogva alispán urat, jelentse be haladéktalanul a törvényhatósága területén alkalmazott, az előbb, említett feltételeknek megfelelő nők számát.

Budapest, 1917. október 16.

Ugron, s. k.

Hasonló rendelet érkezett az alispánhoz.

E rendeletből bizonyosra vehető, hogy a kormány komolyan foglalkozik azzal a gondolattal, hogy a választójog kiterjesztésével alkotmányos jogokhoz jutó megbízhatóan elemek ellensúlyozására a magyar női értelmiséget kívánja szavazati jogokhoz juttatni, mert hiszen kétségtelenül az, hogy az írni-olvasni nem tudó, még magyarul sem beszélő analfabétáknál, ha már nem is több, de legalább egyenlő jogot érdemel a magyar tanítónő, óvónő, vagy más kulturumkát, közszolgálatot végző magyar nő.

De minden ellenkező híreszteléssel szemben bizonyítja ez a miniszteri rendelet azt is, hogy a választójogi törvény még nem lehet kész. Mindenesetre e hó 16-án, mikor a rendelet kelt, még nagyon is kezdet elején lehetett, mert hisz a miniszter a rendeletében még a kiterjesztés kereteihez ker adatokat.

Csak azt nem lehet megérteni, miért kívánják összeírni egyedül a közszolgálatban

álló, 4 polgári végző nőket? Ha a nőknek szavazati jogot adnak, akkor ilyen kvalifikációval bíró férjes nők, nyugdíjasok, vagy magánalkalmazottak ugyanolyan jogot formálhatnak a választói jogosultságra.

A városi jövedelmek szaporítása.

(Mit tárgyal a holnapi közgyűlés?)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad város tanácsa ma délelőtt Varjassy Lajos polgármester elnöklésével a holnap tartandó törvényhatósági bizottsági közgyűlés tárgysorozatával foglalkozott, amelyen ezúttal igen fontos kérdések szerepelnek. Holnap kell döntenie a törvényhatóságnak a tisztviselők helyzetének javításáról és valószínű, hogy a közgyűlés elfogadja, úgy a bizottságok, mint a tanács javaslatát és megmenti a város munkásait attól a nyomortól, amelyet mai helyzetük jelent.

A tanács, az Aradi Közlönyben már részletesen ismertetett rendezési terveket minden változtatás nélkül magáévá tette. Mai ülésén csak egy kérdést hagyott nyitva és ez a családi pótlék problémája, mert ez ideig még nem tisztázódott, vajjon a tanítók családi pótlékát az állam, vagy a város fizeti-e. Holnap újra összeül a tanács, hogy a családi pótlék kérdését elintézzék. A törvényhatóság feladata most már az, hogy a városnak minden alkalmazottjánál, legyen az bármilyen viszonyban is a törvényhatósággal, részesítse abban a jobb helyzetben, amelyet ez a rendezés jelent és ez annál is inkább kötelessége, mert nem szabad különbséget tennie ebből a szempontból egyik kategória és másik között. A megélhetés mindenki számára egyformán súlyos és nehéz és itt csak egy szempont lehet mérvadó; a gyors segítség.

A rendezés anyagi részét függő kölcsönrel intézi el a törvényhatóság és a pénzügyi bizottság ma délután tartott ülésén az Aradi Első Takarékpénztár által nyújtandó félmillió koronás folyószámla kölcsön feltételeit kedvezőknek találta és azt elfogadásra ajánlja.

A város kereskedelmi és ipari életét közelről érintő nagy kérdés a beviteli vámtarifa és a kiviteli vám megteremtése, illetve emelése, amely hosszú és alapos előkészítésnek és tanulmánynak a gyümölcse. Ugyancsak fontos kereskedelmi érdeket jelent a tanácsnak az a javaslata is, hogy a lisztárakat emelje a közgyűlés, mert a kereskedők, akik ma a város lisztjét közvetítik, a mai árak mellett nem hajlandók tovább foglalkozni ennek a fontos élelmiszernek az árusításával. A tanács úgy akarja megoldani a problémát, hogy három filléres emelést tervez, a melyből azonban egy fillért a törvényhatóság, két fillért pedig a vásárló közönség viselne. Ugy értesülünk, hogy eme megoldás ellen felszólalások lesznek, mert igazságosabbnak látják többen, ha a lisztár változatlan marad és az esetleges deficitet pótdávval fedezze a törvényhatóság.

Igen fontos reform jellegével bír az a szabályrendelet, amely a tűzoltóság fejlesztése céljából, a biztosító intézetek hozzájárulását akarja a város részére rendeletileg kimondani. Teljesen a főváros mintájára úgy történnék a társaságok megadóztatása, hogy a város azokkal közös megegyezés alapján tiszta jövedelmüknek egy bizonyos százalékát követeli magának.

A város jövedelmeinek szaporítására készül az a szabályrendelet is, amely a mozgóképszínházak városi hozzájárulását emeli fel, valamint amely a vígalmi adót teremt meg. A kormányhatóság mindkét intézkedéshez hozzájárult és a közgyűlésnek most már a szabályrendelet életbeléptetése felől kell intézkednie. Ugyancsak holnap mutatja be a tanács azt a miniszteri leírtot is, amely a telekértékadó behozatalát elvben engedélyezi, de bizonyos módosításokat kíván a szabályrendeletben.

Magyar demokrácia, magyar választójog.

— Irta Révai Mór. —

Ezekben a sorsdöntő napokban, amikor a választójog kérdése a feszültség tetőfokát éri el, mementóként jelenik meg Révai Mór könyve. Komoly szó ez a könyv a nemzet egyeteméhez, felhívás arra, hogy a nemzet minden egyes tagja, aki itt él és boldogulni akar, eszméljen rá azoknak a cselekedeteknek és elhatározásoknak nagy horderejére, amelyek a világháború kellős közepén az ország jövőjét döntik el. Demokrácia és választójog — ez a két pillér, amelyen a háború zivatarából új életre kelő Magyarország felépül. Csak a választójog talajából fakadhat ki az igazi demokrácia. Ebből az alap gondolatból indul ki Révai Mór, amidőn a magyar demokrácia és a magyar választójog alaptöltételeit teszi kutatásai tárgyává.

Hogy a magyar nemzet valóságos létfeltételein, ezer éves múltján, fejlődésén és jövőjén alapuló, sajátos földrajzi és politikai helyzetéből sarjadzó demokrácia kialakulásának lehető-

ségeit kimutassa, Révai sorra veszi a nagy demokráciákat: a franciát, az angolt, és az amerikai és bebizonyítja, hogy ezek a nagy demokráciák tulajdonképpen nagy autokráciák. Révai a külföldről importált demokrácia ideológiájával és a „világáramlat” üres és hamis jelzőszavával szemben a magyar demokrácia zászlaját tűzi ki; azt a magyar demokráciát, amelyben a nemzet minden tagja boldogulhat, amelyben érvényesülhet minden készség, amely a nemzeti állam fejlesztésében közreműködni hajlandó, amelyben nem születés és rang, hanem az egyéni érték az irányadó és amely a szellemi kultúrára akarja alapítani nagyságát és hatalmát. Ennek a demokráciának a kialakítását hivatva van lehetővé tenni az a választójog, amely a nemzet minden arravaló tagját felruhazza a lehetőséggel, hogy a nemzet sorsának intézésében részt vehessen. Amikor tehát Révai azt kutatja, hogy milyen legyen ez a választójog, legelőször is annak a kérdésnek szenteli figyelmét, mely módokkal és eszközökkel érhető el a választójog útján a kultúra erőteljes fejlesztése, mert e nélkül a modern demokrácia kialakulása lehetetlen.

Behatóan ismeri az általános választójog hatását, azokban az államokban, ahol be van

vezetve, valamint a magyar választójogi mozgalmat s azokat a törekvéseket, amelyek a magyar választójogi mozgalmakat megindították. E roppant érdekes és tanulságos összefoglalás, valamint a speciális magyar szükségletek megállapítása során jut Révai arra a konklúzióra, hogy Magyarországnak olyan választójogra van szüksége, amely egyik erős eszköze legyen a magyar szellemi kultúra fejlesztésének. Ez a választójog pedig az, amely semmi féle más cenzust nem ismer, mint a szellemi cenzust. Révai kimutatja, hogy ez a választójog a legigazságosabb, de a mellett ez biztosítja a magyarságnak és az intelligenciának vezetőszerepét, ez felel meg a lakosság minden rétegének és osztályának, különösen pedig a munkásosztálynak, és ez az, mely az általános választójog talaját készíti elő. A munkásságnak külön fejezetet szentel Révai, kimutatva, hogy mennyire igazságtalan és méltatlan az a választójogi mód, mely a munkásokat „be akarja foglalni az alkotmány sáncába”, holott a munkásság az az osztály, amelyre, mint a legkultúraltabb termelő osztályra, az államnak a maga fennmaradása szempontjából leginkább van szüksége s amelynek, amidőn jogokkal ruhazza föl, nem kegyeket ad, hanem közre-

Sopron átírata is a közgyűlés elé kerül és a tanács azt javasolja, hogy Arad is irjon fel a törvényhozáshoz a katolikus

autonomia sürgős megvalósítása és az összes vallásfelekezetek alsó papsága illetményeinek rendezése céljából.

Hadtterveket elárult önkéntes.

— Hegakadályozta orosz hajók felrobbantását. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

A háború első esztendejében, 1914. október közepén a temesvári katonai parancsnokság bizalmas uton arról értesült, hogy az alsó Dunán orosz szállítóhajók jönnek, amelyek Szerbia számára löszert szállítanak. A katonai parancsnokság elhatározta, hogy megkísérli ezeknek a hajóknak levegőbe röpitését.

Ennek a feladatnak elvégzésével a 61. gyalogezred önkéntesen jelentkező altisztjeit kívánták megbizni. Schramm Hermann ezredes felszólítására az ekspedícióra a következők vállalkoztak: Wamser Ferenc, Popovics Simon, Rosenbaum Antal, Zsurka Mihály, Wolf Mihály, Rohr György szakaszvezetők, Jaeger Mátyás, Zsiku János káplárok, Taktu Kornél, Udu Pál őrvezetők és Branka Vazul egyénis önkéntes.

Az önkéntes jelentkezőknek megmagyarázták feladatukat és miután polgári ruhával látták el őket, azok 1914. október 27-én Temesvárról elutaztak Orsovára. Orsován jelentkeztek egy ezredesnél, ak elmondotta nekik az utirányt, amciyet be kell tartaniok és kioktatta őket a robbantószerekkel való bánásmódra. Két napi orsovai tartózkodás után egy határmenti kocsmába mentek, ahol a Dunagőzhajózási Társaság egy kapitánya és még egy polgári személy csatlakozott hozzájuk, akik szintén tagjai voltak az ekspedíciónak. Az volt a megállapodásuk, hogy a határt kettőssel lépik át és Veresiorován találkoznak majd a pályaudvaron. Ez minden baj nélkül meg is történt. Veresiorován kisebb csoportokban Turn-Szeverinbe utaztak vasuton s az volt a céljuk, hogy onnan ugyancsak ilyen módon tovább mennek Kalafatba és Vidnbe.

Az ekspedíció tagjai természetesen úgy viselkedtek, mintha nem is ismernek egymást. A turn-szeverini állomáson, ahol várakoztak, Branka, aki Udu társaságában volt, egyszerre működését biztosítja nagy feladatai teljesítésében.

Az egyenlő választójog, ahogy Révai formulázza, kizárja a Károlykeresztések választójogát, mint ahogy kizár minden más cenzust mint a szellemi cenzust. A nők választójogával foglalkozván, kifejezi, hogy ennek a kérdésnek a megoldása most még nem időszerű. Révai részletesen belemegy az általa felállított választójogi formula hatásának taglaltába és érveit érdekesen és nagy irodalmi apparátussal támogatja. A kibontakozást abban látja Révai, hogy a különböző pártoknak, felekezeteknek és törkevéseknek a választójog dolgában megegyezésre kell jutniok, mert csak így fognak olyan választójogot alkotni, amely a nemzet igazi érdekének megfelel. A könyv minden során megérzik a szerzőnek az a megegyezéses törekvése, hogy ily megegyezés szükségességét megértesse és éppen azért akként dolgozta fel tárgyát és csoportosította igen gazdag anyagát, hogy mindenki s időképpen a tágabb közönség, amely inkább csak a jelszavakat ismeri, sem mint a kérdés lényegét, az ő könyvéből alapos tájékoztatást merithessen. A könyv 7. — kornáért minden könyvkereskedésben kapható.

magyon feltűnően kezdett viselkedni, aminek az lett a vége, hogy meghusított az egész vállalkozást.

Branka Vazul beszélgetést kezdett az egyik román katonával, aki az állomáson szolgálót teljesített. A beszélgetésből a tőle nem messze álló Popovics minden szót hallott. Branka a katonától azt kérdezte, hogy Romániának mennyi katonája van s hogy a csapatok hol és hogyan vannak elhelyezve. Branka kérdézősködései annyira feltűntek a román katonának, hogy Brankát és Udu azonnal letartóztatta. Pár perc múlva letartóztatták a pályaudvaron még Zsurkát, Jaegert és Wamsert. A többiek, amint ezt észrevették, azonnal igyekeztek a pályaudvarról eltávozni, ami sikerült is nekik és Rohr kivételével sikerült is nekik elkerülni letartóztatásukat. Ezek aztán csak sok bolongás után térhettek vissza Magyarországra.

A letartóztatottakat elvitték a rendőrségre, ahol jegyzőkönyvet vettek fel velük. Eleinte az volt a gyanu, hogy kémek, de a román rendőrség csakhamar tudta, hogy milyen rendeltetéssel érkeztek Romániába.

A terv elárulój nem lehetett más mint Branka.

Jutalmul aztán megengedték, hogy szabadon járjasson avárosban. Ilyen utja alkalmával — éppen egy fodrászhoz ment — találkozott vele Rohr, aki társainak sorsa iránt érdeklődött nála. Kevéssel ezután Rohrt is letartóztatták, a mi nyilvánvalóan Branka besugása következtében történt. Branka még aznap egy rendőrtársaságában bekocsizta a várost, aminek valószínűleg az volt a célja, hogy még kézre nem került társai után kutasson, hogy azokat aztán a rendőrnök megmutassa. Szerencsére ez nem sikerült neki.

Három nap múlva a letartóztatottakat Brankával Bukarestbe szállították, ahol az ottani rendőrség újból kihallgatta őket. Branka ott azal biztatta társait, hogy miután ugyis elvan árulva a tervük, mondjanak el mindent nyíltan. A bukaresti rendőrség utazásuk célját és tervüket jegyzőkönyvbe foglalta, amelyet aláíratott velük. A jegyzőkönyv aláírása után a rendőrség kijelentette előttük, hogy rendőri fedezet mellett elkísérik őket a magyar határra, ahonnan hazamehetnek.

Erre Branka kilépett a sorból s azt a kívánságát fejezte ki, hogy Romániában maradjasson.

A letartóztatottak Brankanélkül tértek vissza Temesvárra.

Branka Vazul még 1914-ben felvétette magát Bukarestben egy hadapródiskolába, amelyből 1916. július 1-én mint hadnagyot bosátották el. Az első számú román utász-zászlóaljhoz került s mikor augusztus végén Románia ellenünk háborút indított, Branka mint román hadnagy Orsova vidékére került és ellenünk harcolt, amíg 1916. december 16-án Szívó ezredes csoportja elfogta.

Miután a fogságunkba került Brankáról csakhamar megállapították, hogy 61. gyalogezredbeli katonaszökevény, Temesvárra hoz-

ták a katonai fogházba s a katonai ügyészség megindította ellene az eljárást. A nyomozás során Branka tagadta azt, hogy a vállalkozást ő árulta volna el. Szerinte a turn-szeverini vasuti pénztáros lett figyelmes reájuk, akinek feltűnt, hogy egyszerre tizen váltottak jegyet Krajovába. Ami pedig Romániában való maradását illeti, erről azt állítja, hogy a román rendőrség őt, aki román anyanyelvű, kényszerítette az ottmaradásra. Ezt az állítását megcáfolja az a körülmény, hogy az ekspedíció többi románnyelvű résztvevőit akadálytalanul hazaengedték. Branka végül arra is hivatkozik, hogy a bukaresti kadettiskolába úgy lépett be, hogy előbb megszerezte a román állampolgárságot. Ez a védekezés azonban nem állhat meg, mivel ha a román állampolgárságot meg is szerezte volna, a magyar államtól nem volt meg az állam kötelékéből való elbocsátási engedélye, a melyet háboruban és mint a 61. gyalogezred katonája meg sem kaphatott volna.

A vizsgálat során kitűnt az is, hogy Branka már kora ifjúságában lelkesedett a nagyromán eszmékért. Romániai folyóiratokat járatott, résztvett minden román nacionalista mozgalomban. Brassóban, ahol gimnáziumban járt, diák-társait a román propaganda részére igyekezett megnyerni s szülőfalujában, Krassógombáson, ahol vakációt töltötte, a román köznépek a leendő Nagyromániáról beszélt. Mindezekből nyilvánvaló, hogy Branka csak azért csatlakozott ahhoz a vállalkozáshoz, amelynek az volt a rendeltetése, hogy az Aldunán orosz hajókat felrobbantson, hogy az ekspedíciót elárulhassa s azután Romániában maradjasson. Mikor Románia ellenünk mozgósított, Branka készséggel vonult hadba hazája ellen.

A katonai ügyészség a vizsgálat adatai alapján megszerkesztette Branka Vazul ellen a vádiratot, akit szökéssel, az állam hadereje ellen elkövetett büntetett és árulással vádol meg. Branka Vazul ügyében a temesvári hadosztálybíróóság a közel jövőben tartja meg a főtárgyalást.

Francia területen elpusztult Zeppelinek.

Saját tudósítónk telefonjelentése.

London. A Reuter-ügynökség jelenti: Német léghajók szombaton északára valószínűleg ledobtak London területén három bombát. Egymástól távol eső kerületekben hullottak le a bombák, az első bomba négy, a második öt, a harmadik kilenc embernek a halálát okozta. A bombák nyomán tüzek nem támadtak.

Páris. A Temps jelentése szerint a Zeppelinek a ködben eltévedtek és a délkeleti légáramlat miatt, miután hajtó erejük elfogyott, Franciaország fölé jutottak. A leereszkedett léghajók csodálatosképen nem vittek magukkal bombákat, tehát nem azért mentek Franciaország fölé, hogy annak városait megtámadják. A léghajók bombáikat az angol földön hullatták le.

Páris. (Havas.) Bérlini jelentés folytán feltehető, hogy 17. Angliából visszatérő léghajó repült át francia terület felett. Hajónafasadáskor még nyolc léghajó volt francia terület felett, 3 megkísérelte, hogy átrepüljön védelmi vonalunk felett. Egyiket St. Clementnél lelőttük, másik kettő elmenekült. Utóbb egy repülőgépnök utólérte és egyiket 5000 méter magasságban megtámadta. Az üldöző, mivel municiója elfogyott, kénytelen volt ah arcot felhagyni.

Chaumont. (Havas.) Az L. 45. jelzésű Zeppelin reggel egy óra 49 perckor szállt le a Bourbon—Lens—Bayns területen. Vezetője és 19 főnyi személyzete sértetlen maradt.

Megbukott az olasz kormány.

— Giolittiék előtérben. —

Saját tudósítónk telefonjelentése.

Berlin. Az olasz lapok nagyrésze reménytelennek tartja a kormány helyzetét. Boselli miniszteriuma még sohasem volt ilyen nehéz körülmények között, írja a Corriere d'Italia, a katolikusok lapja, amely a miniszterelnök várható utódjait Sonnino, Orlando, vagy Nitti említi. A Popolo d'Italia már heves támadást intéz Nitti miniszteriuma ellen, amely szerint voltaképpen csak a Giolitti miniszteriuma lenne. A helyzetre jellemző, hogy a reformszocialisták Berenini vezérése alatt máris az ellenzékhez szíttanak, a republikánusok a kormány ellen szavaztak és maga az alkotmányos demokraták csoportja, amelynek élén Leonardo Bianchi miniszter áll, elhatározta, hogy ellenzéki álláspontot foglal el. — A pátkányok elhagyják a sülyerő hajót. — írja a Stampa római tudósítója. A döntés az új giolittianus csoport kezében van, amely a parlamenti egyesülés pártjának nevezi magát és amelyhez Facta volt miniszter is csatlakozott, aki a giolittianusok tulajdonképeni vezére. Boselli és Facta között általában már fontos megbeszélések is történtek.

Lugano. A Boselli-kormány sorsán Canepa sem változtatott azzal a beszéddel, amelyet a kamara legutolsó ülésén az élelmezési nehézségekről mondott és amelyben kifejtette, hogy a kormányt ezen a téren nem terheli semmiféle mulasztás, de igen nagy akadályok tornyosultak eléje. A Messagero véleménye szerint csütörtökön lesz a szavazás, amelyet megelőzőleg még Orlando fog beszélni. A Resto del Carlino azt írja, hogy a háborút Boselli utódjának is folytatnia kell, mert Olaszország belső helyzete csak utóbbra jutott.

Zürich. A svájci lapok a válságos olasz viszonyokról hosszabb jelentéseket közölnek, amelyek szerint a nép elkeseredett hangulatának egyik fő oka az élelmezés kérdése. A régi kedvvel közlésekkel szemben most már elismerik, hogy rizsben, tengeriben, habban és urgonyában nincs kilátás jó termésre. A kamarában lefolyt viharos jelenetek csak gyenge visszhangját adják a nép elégedetlenségének.

minőségű cipőt százhusz koronáért akarták neki eladni.

Egy forgalmas utcában lévő egyik cipész-mester, aki drága árait azzal szokta indokolni, hogy „zja kérem, most háború van”, — legutóbb háromszáz koronát kért egy pár lakk női cipőért, pedig az az iparos előző sűrűn jut maximális áron szerzett cipőtalpához, mert hiszen az Aradra küldött maximált cipőtalp szétosztása körül szerepe van.

Egy aradi tanár egy teljesen kész cipőfelsőrészt és talpat adott át valamelyik aradi cipésznek, aki csupán a munkáért hetven koronát mérészt kért. Megtörténik, hogy a megrendelő minden anyagot ad a cipésznek és az mégis drágán vállalja a munkát. A legtöbb lábbeli készítő kisiparos azt szokta mondani, ha ilyenkor kifogásolják drága munkáját:

— Kérem a háborúban nagyon magas munkabért kell fizetnem a segédnek.

Ha pedig a megrendelő nem adja oda a cipőhöz szükséges összes anyagokat, akkor a mester azt szokta mondani, hogy azért kénytelen magas összegért előállítani a lábbelit, mert a hozzávaló rendkívül drága. Ismerünk olyan foltos cipészt, aki a háború első évében csak épen tette az életét, most pedig háztulajdonos lett. Valószínűleg nem úgy jutott a házához, hogy a segédeit tulfizette.

TÖRVÉNYKEZÉS.

§ Becsületsértési per a felkiosztás körül. Ma volt a folytatólagos tárgyalása annak a becsületsértési pernek, amelyet Schnitzler József aradi Marta-gyári hivatalnok a nyáron indított Joó Béla árvaszéki ülnök ellen amiatt, mert ez utóbbi őt az Andrássy-téri tej kiosztó hatósági üzlet előtt megsértette. Panaszosért Schusztér Ödön dr., a panaszolt képviselőben pedig Kertész Miksa dr. arad ügyvédek jeleltek meg. A tárgyalás megkezdése előtt Joó Béla árvaszéki ülnök kijelentette, hogy ő emlékezete szerint tudtával és akarattal a panaszost meg nem sértette, ha azonban mégis sértő kifejezést használt volna, úgy afelett sajnálatának ad kifejezést és kéri azt, hogy nem történt-

nek tekinteni. Miután panaszos emenyilatkozatot elégtérhül elfogadta és ennek következtében panaszát visszavonta, Zih József kir. járásbíró a további eljárást vád hiányában megszüntette.

Schartner Sándor

a ravatalon.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Schartner Sándor dr. kuriai bírónak az aradi törvényszék elnökének halála, amár nem érte váratlanul tisztelőinek és barátainak mérhetetlen nagy táborát és Arad város közönségét, mégis őszinte és mély részvételt kellett mindenütt. Az elhunyt elnök puritán élete és az az emelkedett nézőpont, amelyből magasztos hivatásának fel fogása és gyakorlása erőt, továbbá egyenes, erős akaratot tükrözött jelleme, általában tiszteltté tették személyét és ez megnyilvánul abban a mélységes gyászban, melyet halála okozott.

A családot egész napon át a résztvevők igen nagy tömege kereste fel, hogy enyhítse azt a végtelen fájdalmat, amely ezt a meleg és tiszta kört Schartner dr. elmúlásával érte. Ideálisan szép és példás házas élet volt az övék, amely abban az anyagi türelemben nyilvánult meg legtisztelendőbben, amellyel az elnököt övéi, hosszas és súlyos megpróbáltatásokat jelentő betegségekben, ápolták és körülvették.

A magyar igazságszolgáltatásnak is gyászja Schartner dr. halála, mert becsületes, nagytehetségű és lelkes munkása volt az elköltözött ennek a hivatásnak. Az aradi törvényszék, járásbíró és ügyészei ma délelőtt Bittó József dr. táblabíró elnöklésével teljes ülést tartottak, amelyen Bittó dr., aki hosszantartó betegsége alatt is helyettesítette az elhunytat, bejelentette a törvényszéket ért csapást és javaslatára a teljes ülés elhatározta, hogy az elnök holttestét hivatalos helyiségének fogadó termében ravataloztatja fel a törvényszék, a járásbíró és ügyészség együttesen koszorút helyez a koporsóra és a bírói testület nevében Bittó dr. mond búcsuztatót a holnap délután 3 órakor végbemenő temetésén.

Ma délben ugyancsak a helyettes elnök vezetésével a törvényszék küldöttei jelentek meg a gyászal borított özvegnél, hogy kijelentsék előtte részvétüket és osztozzanak fájdalmában, amely ép úgy az aradi törvényszéké is, mint a családé. A küldöttségben Eekensberger Károly főügyész helyettes, Kovács József táblabíró, a járásbíró és ügyészség vezetője és Ohrenstein Árpád törvényszéki bíró vettek részt.

Ma este 7 órakor átszállították Schartner dr. koporsóját a törvényszék elnöki fogadótermébe és ott felravatalozták. A díszes ravatalt számtalan koszorú borítja.

Labán Lajos a nagyváradi kir. tábla elnöke a következő részvétlívartat intézte az aradi törvényszékhez:

„Bölcs vezérük elvesztésekor együtt szomorkodom. Sajnálom, hogy temetésén részt nem vehetek.”

Gabona vásárlási igazolványok visszaadása. Az O. T. II. 100.000 számú rendelete folytán felhívom a város lakosságát, hogy amennyiben gabonavásárlási engedélyt váltottak, azonban gabonát arra vásárolni nem tudtak, ezen vásárlási engedélyeket a városi közlelmezési hivatalba 48 órán belül szolgáltatassa be, annál inkább, mert ellen esetben későbbi hatóság ellátásra nem lesznek felvehetőek Arad, 1917 október hó 22. Varjassy Lajos polgármester.

Az aradi

cipő-dzsungelből.

(Egy pár lákktopán és egy sarok.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

A kormány tudvalévőleg áprilisban rendeletet hozott ki, amellyel szabályozta a cipők árusítását és készítését, továbbá a cipők árát. Néhány hónapig rend is volt a cipők körül, most már azonban ismét türhetetlen állapotok uralkodnak és bátran alkalmazhatjuk a cipő-dzsungel kifejezést az aradi lábbeli viszonyokra. Az alább emondandó néhány eset a lezékenyebben igazolja ezt az állításunkat és azt a kívánságunkat, hogy a lábbeli árvizsgáló bizottság a legkíméletlenebb szigorral lépjen fel a merész árdrágítók ellen. Nemcsak hallatlan összegeket kérnek a cipők készítéséért, hanem egyes kisiparosok olyan modorban tárgyalnak a közönséggel, hogy az minden képzeletet felülmul.

A Széchényi-utcában működő egyik cipész-műhelybe elment egy aradi masánbank-cég vezetőjének a felesége, hogy a cipőjére sarkot csináltasson. Nem akudta ki a munka árát, mert azt hitte, hogy az még a mai viszonyok között sem lehet drágább, mint öt-hat korona. Amikor elkészült a lábbeli sarok, önagsága megkérdezte: mi az ára.

— Tíz korona, nagysága kérem — felelte az iparos.

Az urhölgy csodálkozva kérdezte:

— Cipész ur, nem lesz az drága?

A lábtyűművész erre olyan haragra lobbant, hogy szó nélkül lecsavarta a női topánkáról az ujjonnan odaszószott sarkakat és villámilo szemekkel visszaadta a cipőket a bámuló hölgynek.

Egy vidéki ember hócipőket keresett és betért a színház környékén lévő egyik boltba, ahol harmincöt koronát kértek a hócipőért. A vevő kijelentette, hogy délután elfog jönni s választ ad, hogy megstartja-e az árut. Amikor délután visszament, a kereskedő kijelentette, hogy a cipő hatvan korona, amire a vásárló othagyta az üzletet és másik boltba ment, ahol ugyanazt a

Százezer koronas csaló letartóztatása.

— Saját tudósítónk telefonjelentése. —

A rendőrség Nemes detektívcsoportja tegnap óta-hajszolja Kristóf Józsefet, a Korpaközpont volt tisztviselőjét, aki furfangos módon csapta be Klauber Salamon István-ut 20. szám alatt lakó terménykereskedőt. Kristófit Klauber társa, Ádám Adolf mutatta be neki azzal, hogy szállítási igazolványt tud szerezni. Kristóf Szekuli Imre néven mutatkozott be és nyomban ajánlatot tett, hogy ötven vagon répának Ausztriába való szállítására igazolványt szerez, azonban az igazolványokért vagonokért 2000 koronát, azonkívül pedig 4%-ot kért. Klauber megegyezett Szekulival, hogy átadja neki a szükséges igazolványokat és a pénzt. A Magyar Világ-kávéházban találkoztak, ahol Klauber rögtön át is adott az állítólagos Szekulinak 108.000 koronát. Szekuli erre felszólította Klaubert, hogy a szállítási igazolványok átvételére menjen vele a Zöldszékközpont Városház-utca 4. szám alatt levő irodájába.

Együtt mentek el az irodához. Klauber a kapu alatt várt, azonban Szekuli nem tért vissza. A kereskedő ekkor felment az irodába, érdeklődni Szekuli iránt, ahol kijelentették, hogy ilyen nevű embert egyáltalán nem ismernek. Klauber erre a rendőrségre sietett és jelentést tett Szekuli ellen.

A rendőrségi nyomozás megállapította, hogy Szekuli álnevet használt, igazi neve Kristóf József, aki hat hónapig volt alkalmazva a korpaközpontnál, de különböző visszaélések miatt elbocsátották állásából. Ádám Adolf a rekvirálások alkalmával vidéken találkozott Kristóffal, amikor az még a Korpaközpont tisztviselője volt és innen ismerte.

A rendőrség ma délután megtalálta a csalókat a Vadászúrt szállodában és letartóztatta. Tagadta a csalást, de találak nála tizenegy darab ezrest, amelyeknek száma megegyezik Klauber által átadott bankjegyek számával. A szálloda kávéházának kasszárnyójánál, aki Kristóf barátja, kilencven ezer koronát találtak. Őr is letartóztatták.

Tizenhat korona lesz a zsir Aradon.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

A város közéleti bizottsága ma délután Varjassy Lajos polgármester elnöklésével ülést tartott, melyen a város közönségének zsirral és sertéssel való ellátását zárt ülésben beszélték meg. Exterde Kálmán báró a közéleti bizottság vezetője jelentette, hogy Barna Kálmán aradi asztalosmester kérelmet intézett a városhoz, hogy kétszáznyolcvan métermáza káposzta összevásárlására engedélyt kér a közéleti bizottságtól és ha a város ezt a kérelmet pártolólág terjesztené föl, abban az esetben ő a káposztát savanyítva csak Arad város közönségének rendelkezésére bocsátaná. Kérelmében Barna azt fejté ki, hogy le akarja törni a savanyított káposzta árusítása körül elkövetett uszortát. A bizottság a kérelem teljesítése mellett döntött.

Az Országos Közéleti Hivatal leiratot küldött a városhoz, hogy a legújabb kormányrendelet értelmében törvényhatósági ármegállapító bizottságokat fog alakítani minden törvényhatóság székhelyén. Az ármegállapító bizottságokat olyan árucikkek árának megállapítása céljából alakítják meg, amelyek kormányrendelettel nincsenek maximumra, hogy törvényes

alapot szolgáltatassanak a kihágási bíróságoknak az esetlegesen előforduló élelmiszer uszora ügyében. Az ármegállapító bizottság elnökét a miniszterium fogja kinevezni s a tagok egyik felét a bizottság elnöke, másik felét a polgármester nevezi ki, úgy, hogy a bizottság egyik fele fogyasztóból, másik fele pedig a termelők-ből álljon. A bizottság javasolni fogja a miniszteriumnak, hogy a törvényhatósági ármegállapító bizottság az elnökön kívül tíz tagból álljon.

Ezután mint említettük zárt ülésen a zsirkérdésnek napok óta húzódó rendezését oldotta meg a közéleti bizottság, úgy, hogy a hentesek kívánságaihoz képest az eddiginél magasabb árakat állapított meg. A hentesek ugyanis kijelentették a velük való tárgyalások alkalmával, hogy a mai árak mellett nem képesek sertést vásárolni s a közönség rendelkezésére bocsátani, mert mindenképpen ráfizetnének üzletükre. Igéretet tettek azonban ha a maximális árakat felemlik, úgy képesek lesznek a közönséget zsirral és sertéstermékekkel ellátni és hajlandók lesznek belemenni abba is, hogy pontosan ellenőrizzék azt, hogy az Aradon levagott sertések zsirját és husát csak az aradi közönség körében értékesítik. A közéleti bizottság hosszabb vita után kimondta, hogy előterjesztést tesz a polgármesternek, hogy a zsirt tizenhat korona, a húst tizennégy korona ötven, a nyers szalonnát tizennégy korona, a sertés combot kilenc korona és egyéb sertéshúst nyolc korona negyven fillérbe maximumra állapítja.

H I R E K.

Botrány a színészegyesület közgyűlésén.

Budapestről telefonálja tudósítónk: Az Országos Színész Egyesület tagjai a háború alatt ma gyűltek össze először rendes közgyűlésre az egyesület palotájában. A közgyűlést délelőtt tíz órakor, mint korábban Szirmay Imre nyitotta meg. Indítványára a közgyűlés elnökévé Barabás Béla dr. főispánt választották meg, alelnökök Hidvégi Ernő és Palágyi Lajos lettek. Barabás Béla dr. főispán magvas beszéddel foglalta el az elnöki széket. Megnyitóját után Ditrői Mór a hősi halált halt színészekről emlékezett meg.

Ezután az igazgató tanács megválasztására való jelölésre került a sor és e közben viharos jelenetek játszódtak le. Már itt kiserített a színész egyesület ügynökségének odiosus ügye, amely a közgyűlés holnapi napjának tárgyszorlatában szerepel. Ezuttal azt az inkompatibilitást emlegették, amely Janovics Jenő, a kolozsvári színház igazgatójára áll fenn. Az összeférhetetlenség annyira nyilvánvaló volt, hogy a kolozsvári színháznak delegáltjai tanácsosi jelölésétől is elállottak.

A vihar lezajlása után a közgyűlést az elnök főispán a választások megejtéséig felfüggesztette és délben hirdette ki Barabás Béla dr. a választások eredményét. Ezután a közgyűlést ismét felfüggesztették. Délután a bizottságok üléseztek és holnap folytatják a közgyűlést.

— **Házasság.** Az aradi előkelő társaságokat közelről érdeklő házasság megy végbe e hó 27-én Nagyszőlősen. Zombori Rónay Endre huszárfőhadnagy, özv. zombori Rónay Jánosné fia, az aradi előkelő fiatalok közkedvelt tagja, örök hűséget esküszik e napon viski Lator Annának, viski Lator István földbirtokos bájos leányának. Násznagy lesz a vőlegény részéről zombori Rónay Jenő földbirtokos ny. főispán, a menyasszony részéről György Endre v. b. t. l. ny. földművelésügyi miniszter.

— **József főherceg az újságírókért.** Budapestről telefonálja tudósítónk: Bartha Albert vezérkeri alezredes József főherceg főszállásmentere a következő levelet intézte a Magyarországi Hírlapírók Nyugdíjintézetéhez: A mai nappal berekesztettük a József főherceg vezérezredes erdélyi hadikiállításának évadját. Kibővítve, felfrissítve 1918. év tavaszára ismét rendelkezésére bocsátjuk a város és az ország érdeklődésének. A hadikiállítás erkölcsi és rövid, alig egy hónapos időszaki kielégítő anyagi eredményét nagyrészt annak a jóindulatnak és megértő támogatásnak kell betudni, a mellyel a magyar sajtó a hadikiállítás célját és főekvését felkarolta és a nagyközönség figyelmébe ajánlotta. A magyar sajtó közéleti munkásságának megbecsülése jeléül öfensége József főherceg vezérezredes jóváhagyásával a hadikiállítás a hírlapírók országos egyesületénél tízezer koronas alapítványt tett. Kérjük méltóztatassék ezen alapítványt a főherceg ur öfensége kegyes engedélyével József főherceg vezérezredes erdélyi hadikiállítás alapítvány néven kezelni.

— **Parlamentet oroszoknak az irak.** Hágából jelentik: Csütörtökön Dublinban nagy sinfein gyűlést rendeztek, amelynek az a célja, hogy az angol közigazgatás teljes kizárásával egy önálló ir parlamentet létesítsenek. Ezer és ezer sinfein pártit nyilvánosan katonai kiképzésben részesítenek, hogy követeléseknek esetleg fegyveres erővel is érvényt szerezzenek. Az irországi angol hatóságok a mozgalom ellen semmit sem mernek tenni.

— **Állami tisztviselők a miniszterelnökénél.** Budapestről telefonálja tudósítónk: Az állami tisztviselők országos szövetségének küldöttsége ma tisztelgett Wekerle Sándor miniszterelnökénél és megismételte az októberi közgyűlésen előterjesztett memorandum kívánságait. A miniszterelnök kijelentette, hogy igyekezni fog a kívánságokat lehetőleg teljesíteni, különösen a naturalizációt illetően. Holnap egy bizottság alakul meg Vass osztálytanácsos elnöklete alatt, amely ellátja a beszerzési csoportokat árukkal. A háborús segély felemelését a miniszterelnök nem ígérhette meg. Az állam teljesítő képességéhez mérten elment a legmesszebbmenő határig. A díjnokok helyzetén valószínűleg a napidíjak emelésével fog segíteni.

— **Lemondott a francia kormány.** Párisból jelentik: Az Haves ügynökség jelenti: A kormány hétfői ülése után Peinlevé miniszterelnök Poincaréhoz ment és átnyújtotta neki az egész kormány lemondását. Az elnök azt válaszolta, hogy a kamara pénteken este bizalmat szavazott és azóta nem nyilvánított más felfogást. Ezért azon a nézetben van, hogy a lemondási kérvényt nem fogadhatja el. Az elnök kérte a miniszterelnököt, hogy a lemondási kérvényt vonja vissza. E visszautasító határozat következtében a kormány tagjai lemondási kérvényüket Peinlevé miniszterelnök rendelkezésére bocsátották, aki most mérlegeli a helyzetet.

— **Kié volt Kerenszki vagyona.** Berlinből jelentik: A Vassische Zeitung-nak táviratozzák: A newyorki tőzsdén híre jár hogy Kerenszki egy washingtoni banknál helyezte el vagyonát. Bankárkörök kijelentése szerint a pénz az előző orosz kormány vagyona volt.

LEGUJABB.

Reggel 3 órakor érkezett telefontelepítés.

Offenzívánktól félnek az olaszok.

Zürich. A Corriera de la Sera a következő érdekes hírt közli: A tüzérségi tevékenység felélesztése a déltiroli fronton Olaszországban általános meglepetést és nyugtalanságot keltett. Ez a nyugtalanság a kamarafagjai között is elterjedt, úgy, hogy a hadügyminiszter kénytelen volt a képviselőket megnyugtatni, hogy Olaszország teljes nyugalommal nézhet az eljövendő események elé.

Budapest. A képviselőház interpellációs könyvébe a következő interpellációkat jegyezték be a holnapi ülésre: *Barta* Ödön a burgonya termés értékesítéséről, *Huszár* Károly a dohánygyári munkások sztrájkjáról, *Preszly* Elemér és *Bartos* János a hadisegély tárgyában, *Horváth* Gyula a gazdasági szesz földékről, *Pop* C. István a magyarországi románok támogatásáról, *Fényes* László katonai hatóságok szabályellenes eljárásáról Mosony megyében, *Sztranyovszky* Sándor a gazdasági üzemek ellátásáról.

— **Ankét a lánckereskedelmi rendeletről.** Budapestről jelentik: A lánckereskedelem ellen alkotott kormányrendeletnek október 15-én kellett volna életbelépnie. Kereskedelmi és ipari körökből felhangzott kívánásokra a kereskedelemügyi miniszter a rendelet végrehajtását felfüggesztette és kilátásba helyezte annak módosítását. Ebben az ügyben ma délelőtt 11 órakor szaktanácskozás kezdődött a kereskedelemügyi minisztériumban, melyen a budapesti kereskedelmi és iparkamarán kívül részt vesznek az összes szaktestületek. Az ankétet *Hantos* Elemér államtitkár elnököl és *Pap* Dezső dr. miniszteri tanácsos az elnököl.

— **Leleplezett börtölvaj.** Budapestről jelentik: Sárközi detektívportvezető több társával együtt egy szekert látott az utcán, amelyen három ruhaszekrény volt. A szekergyanusnak látszott s ezért a detektívek követétek egészen a *Magán*-ut 17. számú házáig, ahol a szekér megállt. A detektívek ekkor megállapították, hogy a szekrényekben 30.000 korona értékű talpbőr volt, amelyet *Pestuj*-helyről, a *Szilágyi* Dezső-utca 5. számú házból hozták el. Ez a ház *Deutsch* Józsefné. született *Vinag* Máriaé, aki hírhedt tolvajné. Kiderült, hogy a bűnökét a körvasuti vagonokból lopta el egy egész társaság és azután *Vinag* Mária-nál helyezték el.

— **Troelstra világorradalmát jósol.** Berlinből jelentik: Troelstra a szocialista Het Volk című lapban megállapítja a stockholmi konferencia mérlegét. A konferencia elmaradt, de feltámasztotta a halálra ítélt internacionálét, megtörte az ententeállantok szocialista pártjainak ellenállását. Az ellenfeles határok szocialistáinak találkozását csak az utlevelek mgtagadása okozta. Második töredménye a stockholmi konferencia eszakién az, hogy a hadviselő országok imperializmusát ellensúlyozta. Ez a hatás *Briand*-nak, *Lloyd* George-nak, *Micha-*elis-nél egyaránt megnyitkozott. A német birodalmi gyűlés júliusi békehatározatán és a würzburgi pártgyűlésen kétségtelenül érzik Stockholm hatása. A stockholmi konferencia miatt támadt nézeteltérések okozták a szakítást *Henderson* és az angol kormány között. Ezek miatt vonult vissza a francia szocialista párt a kormányzástól és a szocialista békekonferencia termékenyítette meg a német szocialdemokraták értelmét is; azóta követelik nyíltan az

Radvány Antal báró a gazdasági gépek alkatrészeinek behozataláról.

Stockholm. Orosz lapok jelentése szerint Helsingiort kiűritése tervbe van véve.

Stockholm. Pétervári jelentések szerint *Kerenszky* ukázt adott ki, amely szerint a nyugati fronton kimondott halálos ítéleteket egyelőre nem szabad végrehajtani.

Hága. Pétervárról jelentik: A szigorított védelmi állapotot kihirdették az egész európai Oroszországra és Szibéria északi kormányzóságaira. Erre az intézkedésre a kormányt nem a front legutóbbi eseményei, hanem a maximalisták mozgalma készítette.

Stockholm. Az orosz katonák és munkás tanács és a kormány között teljes a szakadás. Új forradalom kitörésétől félnek Oroszországban. Az északi hadsereg parancsnoka annak az aggodalmának adott kifejezést, hogy a katonák egy előre megállapított napon leteszik a fegyvert és visszatérnek hazájukba. A kormány erősítéseket küldött északra.

ország demokratizálását és a békét. Troelstra végül kijelenti, hogy ha hamarosan nem lesz béke, mindennállamban forradalom tör ki.

— **Guttman Henrik báró mandátuma.** Budapestről telefontelepítés: A kilencedik bíráló bizottság 26-án, pénteken, az elnöki fogadóteremben ülést tart, melynek programján az szerepel, hogy a bizottság előbb elnököt választ, azután foglalkozik a Guttman Henrik báró mandátuma ellen munkapárti részről beadott kifogásokkal. Tudvalevő, hogy a fiatal Guttman bárót Oláhfalun, Kállay Miklós viszályozása következtében egyhangulag választották meg. Munkapárti részről azzal kifogásolták a mandátumot, hogy Guttman Henrik báró egyetlen választói névjegyzékben sincs főlveve. A bíráló bizottság pénteken megvizsgálja a kifogást és dönt a mandátum ügyében.

— **Az értékpapírok magánforgalmi záróár-folyama.** Budapestről telefontelepítés: Az értékpapírok magánforgalmában ma a következő záróárútlamok voltak: Magyar Hitel 1378. Osztrák Hitel 950. Agrár Bank 1106. Fabank 1068. Hazai Bank 668. Kereskedelmi Bank 6240. Magyar Bank 920. Magyar Általános Köszénbánya 2470. Szászvári Köszénbánya 1340. Beocsini Cement 1300. Viktoria Malom 2010. Conkordia Malom 1010. Rimamurányi 1341. Ruggyanta gyár 1350. Klotild Vegyipar 810. Osztrák-Magyar Államvasut 1207. Adria tengerhajózás 2160. Atlantica 865.

— **Köszönőnyilvánítás.** Az aradi Anyavédő egyesület segélyezésére: Halik Zóber 100, özv. Assael Adolff Abrahamné ravatakára szánt koszorú megváltása emén Reisinger Sándor 100 koronát, Pálmai Lajos dr. 50, Fehér Gábor 50, özv. Apor Józsefné 30 koronát, adományozott. A nagybecsű adományokért ez uton is halás köszönetet mond az aradi Anyavédő Egyesület nevében. Kintzig Jánosné elnök, Keller Lajos ügy. főtitkár.

• **Dohnányi hangversenye.** Még a tegnapi hangverseny gazdag sikerét alig könyvelte el a Filharmónia, máris a legnagyobb érdeklődésre számot tartó koncertjét jelenti be a közönségnek. A legnagyobb magyar pianista: *Dohnányi*, ugyanazzal a műsorral, mint amellyel Pesten szenzációs sikerét aratta, 28-án,

vasárnap este lép fel a Kulturpalotában. A nagy szabású hangversenyre jegyek Schierhag H. és fia cégnél 10 és 1 kor. árban válthatók.

— **Elűtötte a gőzvonat.** A teherforgalmat lebonyolító gőzvasut ma este súlyos szerencsétlenségnek volt az okozója. Este 6 óra felé a Rozsnyay-féle gyógszertárnál *Tuska* Erzsébet szakácsnő át akart menni a Szabadság-téren. A szakácsnő egy kocsit került ki, de nem vette észre, hogy ugyanakkor arra halad a gőzvasut. Nem is vehette észre, mert a gőzvasut mozdonyán nem volt lámpa. A mozdony a szakácsnőt elűtötte és 3 méternyire magával sodorta. A szerencsétlen *Tuska* Erzsébet jobb lába eltört s két kezén is súlyos sérüléseket szenvedett. Első segélyben a Rozsnyay-féle gyógszertárban részesítették, azután a lakására szállították. A rendőrség megindította a nyomozást, hogy a balesetért kit terhel a felelősség.

— **Szappankiosztás.** Felhivom az I. II. III. kerületekhez tartozó kereskedőket, hogy szerdán, a IV. V. Gáj és Ségához tartozó kereskedőket, hogy csütörtökön délelőtt a szappanutalvány kiváltása céljából a közlelmezési hivatalban jelentkezzenek. Az élelmiszer igazolvány 6. számú szelvénye váltható be, adagonként egynegyed darabra, melynek kicsinybeni eladási ára 1 kor. 4 fillér. A VI. VII. VIII. és IX. kerületekhez tartozó kereskedők részére az utalvány pénteken adatik ki, s ezen kereskedők által az élelmiszer igazolvány 7-es száma szelvénye váltható be. A Közlelmezési hivatal vezetője.

— **Nagy Géza** fotóművész három heti szabadságra haza érkezett s ezen idő alatt a felvételeket személyesen eszközöl.

VÁROS-ÉS-MEGYE

A pénzügyi bizottság ülése.

— **Az Aradi Közlöny tudósítójától.** —

A pénzügyi bizottság ma ülést tartott *Zubor* Andor tanácsnok elnökele alatt. Az ülés legfontosabb tárgya annak a városi kölcsönnek felvétele volt, amely a városi tisztviselők helyzetének javítására szolgál. A város vezetősége 500.000 koronás kölcsön folyósítása érdekében ajánlatra szólította fel az aradi bankokat. Ha aradi takarékpénztár tett ajánlatot, melyek közül a bizottság az Aradi Első Takarékpénztár ajánlatát tartotta megfelelőbbnek és azt ajánlja elfogadásra.

Szó volt még arról a belügyminiszteri rendeletről, amely ez év augusztus 21-én jelent meg és amely megengedi a városoknak, hogy a nyugalomba vonult tisztviselők és alkalmazottak özvegyeinek háborus segélyét felemelje. A város szeptemberi közgyűlésén a szorosán vett közgazgatási alkalmazottakra vonatkozólag a háborus segélyt a rendelet szerint már felemelte és most még hátra van a nem szorosán vett közgazgatási alkalmazottak özvegyei háborus segélyének felemelése. Ilyenek körülbelül harmincketten vannak és háborus segélyüknek felemelése ötezerhatszáz koronával terhelné meg a várost. A bizottság úgy határozott, hogy a miniszteri rendelet szerint a háborus segély felemelését a novemberi közgyűlésnek javaslatba hozza.

Folytatolagos sorrendje Arad sz. kir. város törvényhatósági bizottságának 1917. évi október 24-én d. u. 4 órakor tartandó rendes havi közgyűlésében tárgyalás alá kerülő ügydaboknak. 40. A tanács javaslata az aradi 13. vértanu emlékének megörökítése iránti indítvány tárgyában.

MOZGOKEPSZINHAZ.

* A „Tűzpróba” — az Apollóban. Mint jeleztük, szordán és csütörtökön mutatja be az Apolló-színház Drasche-Lázár Alfréd „Tűzpróba” című társadalmi kerképét. A kiváló darab fővárosi bemutatóját úgy a közönség, mint a sajtó nagy elragadtatással fogadta. Az Újság többi között a következőket írta a Tűzpróba-ról: „A legélesebb reflektor fényével világít bele a „Tűzpróba” néhány arisztokrata családnak belső életébe és megdöbbentő képeket tár elénk, amiknek a pénz és szerelem, ez a miandén kaszt-szellemnek fityeg hányó örök erőssége a rugója.” A Pesti Hirlap így írt a darabról: Drasche-Lázár Alfréd nagyszerűen megrajzolta a társadalmat, melynek megírását feladatául tűzte ki; nem csekély írói erővel oldotta meg a mű legkényesebb társadalmi problémáit és olyan szép helyeket nyújtott, hogy némelyiket kétszer is élvezni kell”. A többi lap is a legnagyobbjok dicséret hangján emlékezett meg az Apollóban bemutatásra kerülő gyönyörű filmről.

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

—A Szolnok—Csongrád—szegedi hajózáratok megújítása. A Magyar Királyi Folyam- és tengerhajózási R. T. igazgatósága közölte, hogy Szolnok—Csongrád és Szeged közötti személyszállítását egybekötött menetrendszerű teherjártait, melyek kis víz miatt szüneteltek, akként újítja meg, hogy az első menet Csongrádról Szolnokra és vissza f. évi október hó 16-án, Csongrádról—Szegedre és vissza pedig október hó 17-én lesz.

—Lőeladás. Közölte tesszük, hogy a temetői cs. és kir. katonai parancsnokság f. évi 26-án, valamint azontul is minden pénteken, a rendes heti állapotban a *cédulaköz* mellett katonai lövésért tart és a lovakat szabaddé-
zől a kialakított áron megveszi, a vételárát pedig azonnal készpénzben kifizeti. Arad, 1917. október hó. A városi tanács.

NEMZETI SZÍNHÁZ.

Aradon, 1917. évi október 24-én, szordán

B. Bérlet.

B. Bérlet.

A dada.

Színja 3 fevonásban.

Kezdete este fél 8 órakor.

A szerkesztést felel:

STAUBER JÓNSEF.

Uj könyvek.

A Tevan-könyvtár népszerű sorozata kö-
vetkező négy kötetel gyarapodott: *Cudar gyönyörök* (A borzalom íróiból: E. A. Poe, Villiers, de L'isle Adam, Hannus Heinz Ewers, Gustav Meyrink.) Fordította Dóczi Pál. Ára 1 korona. Egy kötetre való misztikus és borzalmas tárgyú novella foglal helyet a kötetben. — *Gottfried Keller: Tükör a cica.* Csodálatos történet. Fordította Hevesi Sándor. Ára 80 fillér. A „Zöld Henrik” írójának bájos és kedves kis elbeszélése. — *Andrejev Leonid: Lázár.* Elbeszélés. Fordította Zsathkovics Kálmán. Ára 60 fillér. Lázárról a tetszhalotról mesél az író, aki sirjából kijön s éli a második életét. — *Péczy József: Észszel él az embőr.* Novelák. Ára 80 fillér. Az alföldi nép lelkének igaz festője Péczy József. Erős, markáns vonásokban megalkotott írásai valóságos portréképek.

Limbeck János és fia „Első m. kir. szab. érkeperő-
gyára és temetőrendező-vállalata” Arad.

Öz. Schartner Sándorné Szabó Katalin
fiával, Schartner Sándorral és az alulírott
hozzátartozók nevében is fájdalommal je-
lenti, hogy felejthetetlen jó férje

Dr. Schartner Sándor

m. kir. kurtal dísz, az aradi kir. törvényszék elnöke,
1917. október hó 22-én, életének 53-ik,
boldog házasságának 26-ik évében, hosz-
zas és a legnagyobb lelkierővel viselt
szervedés után elhunyt.

A boldogult temetése október 24-én
d. u. 8 órakor a róm. kath. egyház szer-
tartásai szerint az aradi kir. törvényszék
palotájából, az engesztelő gyásznap-
aidozat pedig október 26-án d. e. 9 órakor a
főt. Munka atyák aradi templomában fog
megtartani.

Legyen emléke áldott!

Arad, 1917. október hó 23.

Öz. Schartner Jánosné Rezy Jozefin, édes anyja.
Öz. Avarffy Géza, Schartner Mára, a véré.
Öz. Orbánné Varjassy Szeréna, unokanője.
Öz. Szathmáry Gyuláné Tolnay Mária, anyósa.
Tudós Béláné Szabó Margit, Ferenczy Tiborné
Szathmáry Anta, sógornói. Nagy Orbán dr., Tudós
Béla, Ferenczy Tiber dr., sógorai. Öz. Kasenczy
Arpadné, Rezy Iren, öz. Benakovich Józsefné Rezy
Mária, Kriszán Sándorné Dallos Vilma, unoka-
testvérei. 21

PRO PATRIA

Alulírottak fájdalomtelt és megtört
szívvel tudatják, hogy a legjobb férj, apa,
gyermek, testvér, vő, sógor, rokon és jó
barát

ADLER ANDOR úr

f. é. október hó 23-án d. e. 10 órakor,
életének 36-ik és legboldogabb házassá-
gának 11-ik évében, a harctéren szerzett
betegsége folytán, hosszas szenvedés után,
jobblétre szenderült.

Drága halottunkat folyó hó 25-én,
csütörtök délután fél 3 órakor fogjuk a
soborsini izr. sirkertben örök nyugalomra
helyeztetni.

Áldás és béke drága porai fölött!

Seborsin, 1917. október hó 23-án.

Adler Andorné szűk Róth Juliaka, neje Adler
László, Adler Klára, gyermekei, Roser Józsefné szűl.
Adler Frída, Adler Szamu, Adler Miksáné szűl. Ad-
ler Bella, Szalay Erődné szűl. Adler Giza, testvé-
rei. Öz. Adler M. rné, édesanyja. Roth Mór és neje,
anyósa és apósa. Roser József, Adler Samu, Ad-
ler Miksa, Szalay Ernő, Kornis Zeigmond és neje,
sógorai és sógornói. 7219

A béke küszöbén

1917. október 1-én.

uj előfizetést nyitottunk az „Aradi Közlöny”-re.

Az eseményekről napról-napra

a legalaposabb és a legfrisebb

tudósításban számol be az Aradi

Közlöny. Közleményeinek ere-

detisége és érdekessége, valamint

háborus híreinek megbízható-

sága révén Magyarország vidéki

lapjai között az első helyen áll

és mint ilyen a legelterjedtebb,

a legtartalmasabb, legkedvel-

tebb és legolvasottabb újság.

Előfizetési árak helyben és vidéken:

Egész évre . . . . 36 korona

Fél évre . . . . . 18 korona

Negyed évre . . . . 9 korona

Egy óra . . . . . 3 korona

Tessék mutatványszámot kérni!

A szépségapólas titka a felhasznált szé-
pítőszerek helyes megválasztásá-
ban rejlik!

Rozsnyay kitűnő Serail arc-
szépitő különlegességei

mind kipróbált jó hatású készítmények,
ameiket bárki bizalommal használhat.

Rozsnyay Serail arczenőse. Kis tégely 1.50 kor. Nagy tégely 2.50 K.

Rozsnyay Serail crémje nappali használatra. Egy tégely ára 2 korona 50 fillér.

Rozsnyay Serail szappan. Egy darab 3 kor. 50 fill.

Rozsnyay Szerén Arcopera. Lehelet finomságu. Crém, fehér, rózsas és testzi-
neken. Egy dob. ára 2 korona.

Kiváló finom illatszerek. Gyöngyvirág, Ibolya, Loin du bal orgona, piros ró-
zsa, Serail. Uvegje 1 kor. 50 fillér.

Kapható a készítőnél. 1845

Rozsnyay Matyas gyógy-
szertárában Arad, Szabadság-tér.

Mesés szép lesz az a hölgy,

aki az

IBOLYA DORÉ CRÉMET

használja. A arcot vakító fehérre varázsolja és eltünteti min-
denféle arctisztatlanságot. Ara egy tégelynek 2.- K.

Ibolya Doré szappan 4 kor., Ibolya Doré tej

2 K - fill. Ibolya Doré hűgypor 2 K - fill.

Tyukszem ellen

a leghatásosabb szer az

Anagalin.

Ara 1 korona.

Kellemes ízű
limonádét

mindenki otthon készíthet 1
adag CITRAS-sal.

Ara 20 fillér.

Fenti szerek kaphatók a kizárólagos készítőnél:

Hajós Arpád gyógyszer-tárában

Arad, Andrassy-tér 22. szám.

Arad szab. kir. város rendőrkapitányi hivatalától.
26477—1917. kih.

Hirdetmény.

Közhírré teszem, hogy Aradon 1917. év szeptember hó 28-án egy darab fehér-vörös tarka tehén elfogatott.

A tulajdonos folyó évi október hó 28. napjáig a kapitányi hivatalnál jelentkezhetik és tulajdonjogát beigazolhatja.

Ha a tulajdonos jogát beigazolni nem képes, tulajdonosa a fenti határidő alatt nem jelentkezik, az állat mint gazdátlan jószág nyilvános árverésen el fog adatni.

Arad, 1917. október hó 20-án.
Rendőrkapitányság.

658—1917. gsz.

ÁRVERÉSI HIRDETMEY.

Arad sz. kir. város gazdasági széke a Gellindülő 825. sz. és Gellindülő 82. sz. egyenkint öt hold területű városi parcellák bérlete iránt folyó év október hó 29-én délelőtt 10 órakor a városi háza I. emeletén lévő gazdasági hivatalban árverést tart.

Kikiáltási ár: a 825. sz. parcellánál holdanként 59 korona, a 820. számú parcellánál pedig holdanként 35 korona évi bér.

Bánatpénzül leendő a kikiáltási ár 10%-a készpénzben, vagy elfogadható értékpapirokban.

Az árverésen részt lehet venni szóbeli és írásbeli ajánlatokkal.

Az írásbeli ajánlatok lezartán a szóbeli árverés megkezdése előtt nyújtandók be és csak akkor vétetnek figyelembe, ha azokhoz a bánatpénz mellékelve van s ha az ajánlatot tevő kijelenti, hogy az árverési feltételeket ismeri és elfogadja.

Az árverési feltételek a gazdasági tanácsnok úrnál az árverést megelőzőleg is megtekinthetők.

Arad sz. kir. város gazdasági széke 1917. évi október hó 15. tartott üléséből.

A gazdasági szék.

10307—1917. pm.

HIRDETMEY.

Az O. K. H. 95000—917. számú rendelete folytán közhírré teszem hogy a m. kir. miniszteriumnak 3687—1917. M. E. számú rendelete értelmében a tehéntejből, a juhtejből készült mindennemű terméket (tejszín, tejföl, vaj, tehén- és juhsajt, — úgy kész, mint félig kész állapotban — tehén- és juhtúró, tehén- és juhgomoly, kassin, mindennemű besűritett tej és tejpör stb., valamint minden tejterméknek bármilyen keveréke folyó évi október hó 10-től kezdve vasuton, hajón, vagy gépkocsin a város vagy község határára kívül eső helyre csak a 2570—1917. M. E. sz. rendeletben megállapított mintájú szállítási igazolvány mellett szabad szállítani.

Szállítási igazolvány nélkül tehát a fenti határidőtől kezdve csak a teljes és lefőlözött tej, a savó és az író szállítható.

A szállítási igazolványok a városi gazdasági hivatalban kérelmezendők.

Arad, 1917. október hó 11.

Lócs Rezső,
h. polgármester.

**Bartháné kozmetikai műterme, Batthyány-u. 10.
Szépségápolás. Arcmassaige. Hajfestés**

Szeplőt, mitessert, **hámiasztás** által elmulasztok. Archámiasztást 1 óra alatt is eszközök. öregedő arcra ráncokat eltüntetok. Tanácsot és szereket vidékre is készséggel adok.
Bartháné.

Fehér, száraz

házi szappant

nagyobb mennyiséget vásárol

Hajós Árpád gyógyszer-tára

Arad, Andrásy-tér 22. sz.

Katonáknak

Fontos tudni, hogy **ruhaletük**

kijuttatására legjobb szer a **PETRIS** folyadék, ára 2 kor. és **HADAR** hintőpor, ára 2 kor.

Szőrvesztő-

Depillor.

E kitűnő, a maga nemében páratlan szorral minden alkalmatlan szőrt a nyak vagy karokról, stb. minden fájdalom nélkül pár perc alatt közvetlen eltávolítható. Ára utasításai 1 kor.

Aradi szerek kapartók a kizárólagos készítőnél:

Hajós Árpád gyógyszer-tárában

Arad, Andrásy-út 22. szám.

**Használt ólom
megvételre kerestetik.**

Magyar gyógyborok

**Kitűnő minőségű hegyaljai fehér
édes borral készítve.**

Vasas chinabor. Elsőrangú minőségű, véréképző gyógybor, vérszegények, lábadozók, sápkóros gyermekek részére kiváló erősítő szer. Benne a chinin- és vas nagy gyógyereje kiválóan érvényesül. Kis palack ára: 3 korona 60 fillér. Nagy palack ára: 6 korona.

Condurongó bor. Kiváló gyomorerosító szer, linom fűszeres ízű, szonogító, a gyomorra és belekre jótékony hatást gyakorló gyógybor. Gyomorbetegek részére és ott, ahol a condurongó kéreg javulva van. Egy palack ára: 4 korona.

Pepsin bor. Egyesíti a pepszin és a sósav jó tulajdonságait és kiválóan alkalmas a most nehezen beszerezhető Acidol pepszin helyettesítésére. Gyenge emésztésnél igen ajánlható. Egy palack ára: 4 kor. 60 fillér.

Kapható a készítőnél: 1945

Rozsnyay Mátyás gyógyszer-tárában Arad, Szabadság-tér.

Aranyat és ezüstöt

beváltak a legmagasabb árrban. 14 karátos aranyat 9.10 kor. Ugyiszintén ezüzarany és mindenféle aranypenzt a legmagasabb árrban beváltak. 7147

Gerber Henrik,
Arad, Weitzer János-utca 15. sz.

Arad legrégibb kerékpár, varrogép és Gramophon raktára. Villanyvilágítási vállalat.

Hammer Vilmos

műszerész

Szabadság-tér 5—0.

Telefon 96.

Veszek újított és használt gramofont is mezt K. 0.50 darabját.

Egyedüli képviselő a világ legjobb gyártmányú gépeiből. Columbia és Iró-angyalos jegyű gramofonokból. Wafferrad kerékpárok és Pfaff varrogépek, Saphirtűs „Pathefonok”, Pathé lemezek. Megérkeztek a legújabb felvételű curretek és népdalok. **Király Ernő** től.

Nagy raktár kerékpár alkatrészekből, gumiból és Acetylen lámpákból. Pontos kiszolgálás. Jutányos árak. Nagy szak-szerű javító műhely. 2951

25948—1917. kh.

HIRDETMEY.

A nagyméretűségű m. kir. belügyminiszterium 188062. számú c. kelt. irányvonyával jóváhagyott 12900—303—913. sz. szabályrendelete alapján azon ház- és telektulajdonosokat, a kiknek házak előtt a járda, kvezet, vagy aszfalt burkolattal ellátva nincsen, tennym telemek előtt a gyalogjárdát folyó évi november hó 30-ig terjedő idő alatt 1 1/2 méter, az emel keskenyebb járdákat pedig egész szélességben és 15 cm. vastagságban homokréteggel akként láttassék el, hogy a víz lefolyó árok vagy folyóka felé 5 cm. eséssel bírjon.

Köteles továbbá a háztelek tulajdonos a gyalogjárók mellett elvonuló vízlevezető árkot telke és háza utca vonalának hosszában a városi mérnöki hivatal által előírt utasítás és méret szerint kiásatni és azt tisztán tartani, nemkülönben köteles ezen vízlevezető árkokon keresztül a kocsinejtáratnál hidat építeni s azt folyton jókarban tartani.

Akik ezen rendelkeznek eléget nem tesznek, 4 koronától 50 koronáig terjedhető pénzbírsággal büntetendők és ezen büntetésen felül az elmulasztott munka az illető költségére hivatalból fog eszközöltetni.

Tekintve, hogy a Maros vizállása ez idő szerint igen kicsiny, ajánlom, hogy a homok szükségletét az erre utaltak a nagyobb vizállás beállta előtt szerezzék be, mert azon szokásos védekezés, hogy a homokolás a magas vizállás miatt nem eszközölhető, figyelembe véteni nem fog.

Arad, 117. október hó 17-én.

Green, főkapitány.

Nagymennyiségű

használt pléh pánt

eladó.

Bővebbet az „Aradi Közlöny” kiadóhivatalában.

Apró hirdetések.

Tudnivaló az apróhirdetésekről:

Az apróhirdetések díját az alábbiak szerint számítjuk.

Minden szó hirdetés ára 20 fillér. Vastagabb betűkkel 40 fillér.

A vastagabb betűkkel kívánt szavakat aláhúzással kell jelezni.

A legkisebb hirdetés ára 10 szög 2 koronára.

Az apróhirdetéseket előre kell fizetni. Hirdetéseket délután 1/2 óráig vesszük fel.

A kiadóhivatal fenntartja magának a jogot, hogy az olyan apróhirdetés szövegét, amelyik tartalmánál fogva eredeti alakjában nem közölhető, megváltoztassa.

Levelés.

Kés

csinos, barna urileány, gavalier katonatiszt vagy civil uriember ismeretségiere vágyik. Leveléket „Közlekedő toll esték” jellegre. 7189

Két

intelligens urileány megismerkedne, kizárólag két uriemberrel. — Leveléket: „19.—19.” jellegre. 7222

Aikalmazást keres.

Ügyes

házi varrónő, házhoz ajánkozik. Cim a kiadóban. 7219

Aikalmazást nyer.

Szorgalmas,

7221 komoly háziasszonyt keresek, ki üzletben is hajlandó segíkezni. Izz. vallásnak előnyben. Manu Vilmos, Kiszonó.

Mindenesek

keresek marános, idősebb asszonyt. Cim a kiadóhivatalban. 7222

4 borsópiézelt

végzett katalomban, lakorekádésben gyakorosoknak felvételük Cim a kiadóhivatalban. 7217

Orvostudomány

óvadékkal, tisztítás és hasznosításával, valamint segédet is keresek, 5000 lakosú bismarckvárosba, modern vas- és fűtőberendezés részére, kik románul is beszélnek, lakást, kosztot adok. Letételező lehet rokkant katona is. A munkát bizonyítvánnyal, Reichard Hun, Budapest, Klauzál-tér 16. címre kérem küldeni. 7189

Lakást keres.

Keresek

2 szobás tiszta lakást belvárosban, bármely terminusra. Pataky, Csutora-u. 12. szám. 7220

Különbejárati

elegáns butorozott szobát keresek Millennium közlekedés. Cim a kiadóban. 7201

Az életem

november 1-re 3—4 szobás lakást. Közvetítőt díjazok. Cim a kiadóban. 7202

Vétel és eladás.

Dezka.

jó minőségű, különféle méretű. eladó. Hasszinger-u. 6., földszint. 7216

Zongora

eladó. Ujarad, Rakóca-u. 4. 7215

Karácsonyi album.

Rózsavölgyi. Bárd és Nádor-féle 1918-ra előjegyzésben már kapható **Deák-féle** zenemű- és könyvkereskedésben, Forray-utca. Telefon 902 4421

Nádor-féle

Karácsonyi zenelalbumra, valamint Bárd, Rózsavölgyire előjegyzést elfogad Kúterer I. és Tsa Arad, Dobó-u. 1. Telefon 791. 7047

Képzett aranykovácsok.

K. legkisebb arany 15.— K. 18-as arany gramja 11.— K. 16-os arany gramja 10.— K. 14-es arany gramja 9.— K. 8-as arany és aranypénzöket a legmagasabb ártért veszek. Brandes órák- és órákzerész, József főherceg-ut 12. (Lutheránus-tempson mellett.) 5518

Nyers borköve:

minden mennyiségben vesz Irom Arnold Beresényi Miklós-utca 39. szám, telefon 194. szám. 6281

Hegymamagot

makói ériás, valamint petrezselyem és egyéb magvakat, ugyszintén edes nemes tormacsövegnyvt, melyek csiraképeségéért, fajtisztaságáért felelősséget vállalnak, legelőször napi áron szállítanak. Foghagyományt maximális, terméket ptelet áron adunk el. Aradforgalmi Rézvénytársaság. Hátó. 6221

Használt ólom

megvételekre kerestetik. Bővebbet a kiadóhivatalban. 7892

Ingatlan.

Varjassy Lajos-u. 64.

száma-ház eladó. 7213

Monóty-telepen.

Mikszáth-u. 2. számú ház 3 lakással, eladó. 7214

Eladó ház.

Gizella-utca 8. sz. emeletes bérház, 10 évig adómentes, szabad kéznél eladó. Bővebbet ugyanott. 6140

Különféle.

Apróhirdetések

az „Aradi Közlöny” részére felvételnek a Messenger-hoy irodában, Deák Ferenc-u., Barna Béla hirdetési és hírirodájában Zrínyi-u. és a Kossuth-utcai papírüzletben.

Gyógyászat.

Hehs Veas chinin-ora.

Suvarán szer vérszegénység, sápkór, szédlés, a vérszegénységből eredő ideg-bajok, étvágytalanság, gyomorbántalmak, láz, általános gyengeség ellen. Páratlan vérképző és vérjavító, biztos vassor mállárikas fertőzések- és minden infektívából eredő meg- betegedés ellen egy felnőt- telnek, mint gyermeknek. Ára 5.— kor. Hehs gyógyszerár, Földes gyógyszerár. 12

A drága vacillát

teljesen pótolja a pompás zamatu Vanillon, egy zacskó ára 14 fillér. Cukrászok- nak, vendéglősöknek nélkülözhetetlen. Földes gyógyszerár, Hehs gyógyszerár. 12

Az arany

aranyér-kupokat mindenben pótolják a Haemorhoidal-kupok, azonos összetételük folytán hatásuk is teljesen azonos, ára 3 korona. Földes gyógyszerár, Hehs gyógyszerár Arad. 12

Az angol

fájdalomcsillapító Bengue balsamot teljesen pótolja a Hehs—Földes-féle fájdalomcsillapító balsam, teljesen azonos összetételű, mint a Bengue liniment. Ára 2 korona. Földes gyógyszerár, Hehs gyógyszerár. 12

Gyuksem

és minden bőrfenyvedés ellen biztosan ható szer, Hehs gyógyszerész tyuksem-tapasza. A legmagasabb tyuksem a tapasz párnái használatát után leválik, a gyöttrő fájdalom azonnal megszűnik. Ára 1 korona. Hehs gyógyszerár, Földes gyógyszerár Arad. 12

Dr. Schajkovszky

lábizzadás elleni szere, biztos, kipróbált Artalmatlan szer, régtől hat, ára 1 korona 50 fillér. Kapható Földes és Hehs gyógyszerárban. 12

Használt ólom

megvételekre kerestetik.

ARADI IPAR- ES NEPBANK.

Részvénykibocsájtási hirdetmény.

Intézetünk részvényeseinek 1917. évi október hó 7-én tartott rendkívüli közgyűlése, igazgatóságunk javaslata folytán a társasági alaptőkének 13.125 drb., egyenkint 400.— korona névértékű új részvény kibocsájtása által 5.250.000.— koronáról 10.500.000.— koronára való fel-emelését határozta el, az alábbi módok alapján, mely részvénykibocsájtás után befolyó 6.562.500.— korona összegből 5.250.000.— kor. a részvénytőkéhez, 100.000.— korona a tisztviselő nyugdíjalaphoz — annak 400.000.— koronára leendő emelése céljából — s a kibocsájtási költségek levonása után fennmaradó összeg pedig az általános tartalékalapunkhoz csatoltatik.

A közgyűlés a részvénykibocsájtási feltételeket a következőkben állapította meg:

1. Az intézet alaptőkéjét 5.250.000.— koronáról 10.500.000.— koronára felemeli, s ezen célból 13.125 drb., egyenkint 400.— korona n. é. új részvényt bocsájt ki.

2. A részvények kibocsájtási, illetve átvételi árfolyama 500.— koronában állapítottatik meg.

3. **Részvényjegyzési határidő: 1917. október 31.**

4. A kibocsájtandó új részvényekre a jelenlegi részvényeseknek elővételi joguk van, mely elővételi jog legkésőbb 1917. október 31-ig gyakorolható. Azon részvényesek, kik elővételi jogukat ezen időig nem gyakorolják, igényeiket elvesztik, s az ilykép szabaddá vált új részvények szabad kézből való értékesítésére az igazgatóság jogosított.

5. Minden bélyegzés végett bemutatandó egy régi részvény, vagy két részvényutalvány alapján egy új részvényre gyakorolható az elővételi jog. Egy részvényutalvány alapján egymagában elővételi jog nem gyakorolható.

6. A részvények, vagy részvényutalványok, melyek alapján az elővételi jog gyakoroltatik, intézetünk központjában bemutatandók, s azon körülmény, hogy az elővételi jog érvényesített, a részvény, vagy részvényutalvány lebélyegzése által (Elővételi jog gyakorolva 1917.) állapítottatik meg.

7. A befizetések részvényenkint a következő határidőkben teljesítendő:

1917. október 31-ig az elővételi jog gyakorlása alkal-mával 250.— korona és 3 korona bélyegilleték,

1917. december 15-ig pedig 250.— korona.

A fizetésről ideiglenes elismervény állítottatik ki. A részletbefizetések után, a befizetés napjától 1917. december hó 31-ig 5 százalék kamat fog megtérítettetni. Minden késedelmes befizetés után 6 százalék késedelmi kamat fizetendő.

8. Valamennyi részlet és a bélyegilleték befizetése után, az ideiglenes elismervények új részvényekkel lesznek kicserélve az igazgatóság által meghirdetendő időben.

9. Az új részvények tulajdonosai 1918. január 1-től kezdve az üzleteredményben, valamint az alapszabályok szerint a részvényeseket megillető összes jogokban a régi részvényesekkel egyenlően részesednek.

Arad, 1917. október hó 8-án.

6431

Aradi Ipar- és Népbank

Szalay Károly, s. k.

Hehs, s. k.